

MAKA

Bingi Dook Mata Yo Maka Iwode I

Yowan Ikarata Dada Pang Yesu
(*Matiu 3:1-12; Luka 3:1-18; Yowan 1:19-28*)

- 1** ¹Bingi dook mata ke Maro Natunu yo Yesu Kirisi i, in imadit nen.
²Mukot yege ni nga, ngan Maro koonoo yo Esai in iwodo betanga ke Maro yo iwete ngan nen.
“Kapalongo! Ole awanga tool atu ke be imuku a ikaua bingi yong.
Inbe ya in la be ikarata dada pong i.”^a
- 3** Ole kalongo tool atu kalngana ye ni sorrakene, in iwete le koonoo maimai nen,
‘Kakarata dada pang Tool Mai,
inbe kayeii le tarantatu panga be ipa ye.”^b
- ⁴Ngan rai alunu iman a ila, motong la betanga tina ngan kanono pombe ye kene yo Yowan pombe ye ni sorrakene a irriu di tooltool ye i. Ya in iwetewete pang di tooltool be tiportak lodi ye dada dook tiap kidi yo tiyei nga, inbe irriu di a be nen ngan Maro igiri noonoo kidi. ⁵Ngan le di tooltool ke tana mai Yudia le imot, inbe ke Yerusalem alunu kaiye la tidu pang ye, a du titulu lodi panga ye noonoo kidi, inbe irriu di ye ran Yodan nga. ⁶Ngan Yowan tani in sousoungu ki yo isousou ye nga, ngan tikaata ye asara yo ene kamel in bulbulini, inbe iwittoo galini ye bittoongoo yo tikaata ye asara kulini i. Inbe ikan sis, inbe iyin bagil surunu. ⁷Inbe ya in iwetewete pang di tooltool tina nen, “Tool yo be ole ipa mur yau a isi i, in gurana ki mai san le illosau. Ngan nen le akamatau ben au i tool dook mata ke be aloni ben poranga ki a atur du aruwu ooroo ye loningi ke kene tiap. ⁸Au i arriu ang ye ran leu, bong ya in ole irriu ang ye Maro Amunu Silene.”

^a 1:2 Malaka 3:1 ^b 1:3 Esai 40:3

Yowan Irriui Yesu

(Matiu 3:13–4:11; Luka 3:21-22; 4:1-13)

⁹Ye kene yo Yowan iyei urata ki ye in nga, ngan Yesu ipa ke malala Nasaret yo iken ye tana mai Galili in a isi pang ye Yowan le si irriuu ye ran Yodan. ¹⁰Le nga be Yesu imadit ke ran lono a ise pang ete nga, ngan pattu leu be ikamata malala ke Maro koon panganga, inbe ikamata Maro Amunu Silene iro a isi pang ye ben bal utu. ¹¹Inbe tilongo tool atu kalngana iwetewete ye malala ke Maro a isi nen. Iyei ne, “Ong in au Natuk. Au i lok pong mai san, inbe lok ponana yong.”

¹²Yesu ilongo betanga tina a imot, motong la palbe leu be Maro Amunu Silene iwanga be ipa le la pombe ye ni sorrakene atu. ¹³Ila le la iye di asara gok leu tiyepe ye ni tani ye ke sangaul pai, inbe ye kene tani in Satan iman itoua. Bong di bangabangana ke Maro tisi matadi so a tiloni.

Yesu Di Galiunu Yo Ikiu Di Muku Nga

(Matiu 4:12-22; Luka 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴Ye kene yo titara Yowan lo rumu dook tiap ke di talnga dikidiki lono ye in nga, motong la Yesu ipa le la pombe ye tana mai Galili a iwetewete bingi dook mata ke Maro nga. ¹⁵Ngan le iwete pang di tooltool nen, “Lal ke Maro tani in pombe oo. Le mooloo tiap, inbe dada yo Maro be matan kala di tooltool ki ye i, in ole si pombe mallangana. Ngan nanga, kaportak lomim ye noonoo kiang yo kayei nga, inbe katara lomim medana ye bingi dook mata ke Maro.”

¹⁶Motong la ye kene atu, ngan Yesu ipelele ran koonoo Galili a ila, ngan ikamata Simon iye taini Antares yo tikatte pu kidi du ran lono a be tikap i ye, yesoo yaru ngan tiyei urata ye kaungu i be tiyawar a tikap pat ye. ¹⁷Le nga iwete pang di nen, “Suru nga, kaman katoo au. Ang ngan di tooltool ke kaungu i, bong ole apatomonai ang ye urata ke kaungu di tooltool.” ¹⁸Tilongo tina yo Yesu iwete nen nga, le nga palbe leu be yaru tiyege pu kidi sila ikino, inbe titoo a tiye tila.

¹⁹Motong la be ipa kasin mulu a ila, ngan ikamata Sebedi di natunu ru nga, Yemis iye taini Yowan yo tidau ye ookoo kidi inbe tikarata pu kidi nga. ²⁰Le nga ye kene yo ikamata di ye in nga, ngan palbe leu be iman tina le koonoo pang di yaru. Motong la yaru tiyege tamadi Sebedi iye di tooltool yo tikap di ye urata nga, ngan sila tiyepe ookoo pono, inbe titoo Yesu a tila.

Yesu Inganga So Sadi Ye Tool Atu

(Luka 4:31-37)

²¹Yesu iye di galiunu tipa le la pombe malala mai Kapenam. Inbe ye kene yo lal kidi Yuda ke sungunu in pombe nga, ngan Yesu ole ilo

rumu kidi Yuda ke gaongo in lono a lo ipatomonai di tooltool. ²²Ngan le di tooltool tina yo tilongo patomonaingi ki nga, ngan titakrai ye patomonaingi ki, yesoo patomonaingi ki dawa ben di pannoongoo ke ger ke Maro, ngan tiap, bong patomonaingi ki ipa ye gurana ke Maro. ²³Di ngan lodi kaua urata nen go, inbe mooloo tiap be tool atu yo so sadi idiwidiwoo a iyepe rumu tani kidi Yuda ke gaongo in lono i, in koonoo katkat pang Yesu. Iyei ne, ²⁴“Yesu ke Nasaret, ngan soo so be kuyeii pam i? Nga kuman be man kugarungam, too? Au i lok galanga yong oo, ong in tool tani yo Maro ipootoo pang ya taunu i.”

²⁵Bong Yesu iwete le koon mede ye betanga a ilele so sadi tani. Iyei ne, “Ai, kuwetewete dookoot! Kupas ye tool in a kusi tana!” ²⁶Motong la so sadi tani in itaktaka tool tani a ikatte du tana, inbe isulu katkat a iyege a ikoo.

²⁷Le nga di tooltool le imot yo tikamata so tina nga, ngan titakrai, inbe tiwete pang di diedi nen, “Ona tiap! I soo so nen i? I patomonaingi paunu, inbe ipa ye gurana mai san, le ipas le iwete leu inbe di so sadi tilongo betanga ki a titoo.” ²⁸Motong la palbe leu be bingi ke Yesu idada le ingaua tana mai yo Galili in le imot.

Yesu Ikarata Di Tooltool Alunu Le Matamatenge Kidi Imot
(*Matiu 8:14-17; Luka 4:38-41*)

²⁹Yesu iye di galiunu kapala tiyege rumu kidi Yuda ke gaongo in a tisi tana, motong la tiye Yemis ye Yowan tipa pang ye rumu ke Simon iye Antares a tila. ³⁰Tila, ngan Simon roonoo garup in matamatenge ikauu le tinin yes a ikenen mie pono ki. Ngan tiwete pang Yesu ye. ³¹Le nga Yesu ipa so a ilo ye le lo itoko baene, inbe iloni a ipamaditi. Ngan le matamatenge tani in ikoo ye, inbe imadit a ikarata kaningi pang di be tikan.

³²Ye kene tani in rrai le nga ke idu, motong la di tooltool tiyau di tooltool le imot yo matamatenge ikap di, inbe so sadi idiwidiwi di nga, ngan a timan pang ye Yesu. ³³Ngan le di tooltool alunu kaiye ke malala Kapenam la timan tigaua damadama ke rumu tani nga. ³⁴Motong la Yesu ikarata di tooltool alunu yo matamatenge matana matana ikap di nga, inbe inganga di so sadi alunu ye di tooltool lapau. Ngan di so sadi tina ngan lodi galanga ye ben ya in sei nga, bong ilele di le ke be tiwetewete tiap.

Yesu Iwetewete Bingi Dook Mata Galili
(*Luka 4:42-44*)

³⁵Tiken bong le du muntu bongmai koot todotodo go, inbe Yesu imadit tina le iyege rumu yo tiken ye i, inbe ila pang ye ni yo taukan tooltool i, be la ya taleu iyepe inbe ipatarau. ³⁶Motong la Simon iye di diene timadit

a tila be la tisere, ³⁷le nga ye kene yo tipuske ye in nga, ngan le tiwete panga nen, “Ai, di tooltool malala mai la tiserong ngo.”

³⁸Bong ngan Yesu iraua betanga kidi nen, “Nga ole tapa a tadik mulu pang ye malala kapala yo iken potai pang ye ni nga, a be nen ngan awetewete bingi dook mata pang di tooltool ki lapau. Yesoo, ye punu naii la Maro iwangau a asi ye i.” ³⁹Ngan nen le Yesu imadit tina le ipa a ila ye malala le imot yo iken ye tana mai Galili nga, inbe ilo rumu kidi Yuda ke gaongo ngan lono lo iwetewete bingi dook mata ke Maro pang di tooltool, inbe inganga di so sadi ye di.

Yesu Ikarata Tool Yo Botoboto Medana Ikani I

(Matiu 8:1-4; Luka 5:12-16)

⁴⁰Tool atu yo botoboto medana ikani i, in iman pang ye Yesu man igun turunu du kene punu, inbe imangmang ye a iwete panga. Iyei ne, “Ai, kumata be lom nen nga, ngan kuyei au le tinik igalanga mulu.”

⁴¹Le nga Yesu lono panga, motong la isulmaia baene la itoko tool tani, inbe iwete panga nen, “Dook mata, au i lok nen, le ole tinim igalanga mulu.” ⁴²Ngan le pattu leu be botoboto medana tani in iyege, inbe tinini igalanga dook mata.

⁴³Motong la be iwanga tool tani in a ila nga, ngan le iwete betanga medana panga nen, ⁴⁴“Kin kula ngan kugasa pang di tooltool ye so tani yo ayeii yong i, in be. Bong kupa so le la ong taum kupatnai ong pang tool ke paroranga so pang Maro in muku. Lo ngan be kuyei paroranga ye so pang Maro ye yo tinim igalanga mulu, dawa ben tina yo ger ke Mose iwete nga, a be nen ngan di tooltool lodi galanga ye yo tinim igalanga koot nga.” ⁴⁵Bong ngan tool tani in ila le la ikaua bingi ye so yo pombe pang ye nga. Ngan ye punu in la le Yesu ke be ipa lo ipapos matana mulu ye tiap i, le iyepe diki ye ni yo taukan tooltool i. Bong ngan di tooltool ke ni mai i le imot tipa a timan pang ye.

Yesu Ikarata Tool Atu Yo Kene Ikap Rama I

(Matiu 9:1-8; Luka 5:17-26)

2 ¹Yesu iyepe a ke kapala iman a ila, motong la imulu pang malala Kapenam. Ngan nen le di tooltool tilongo bingi ki yo imulu a man iyepe rumu nga. ²Le nga di tooltool alunu kaiye tilo tigaua ye rumu tani yo iyepe ye i, in le ipon le man itaua dada le manga sa mulu yo be di tooltool tipa ke diki a tilo, ngan siap. Inbe iwetewete betanga ke Maro pang di. ³Inbe di tooltool kapala yo timan pang ye nga, ngan pai kidi ngan titokotoko tool atu yo ikap rama in a timan pang ye Yesu. ⁴Bong ngan ni manga pa yo be tikaua tool tani a tilo pang ye, ngan siap, yesoo di tooltool alunu kaiye san. Ngan nen le tikauu a tilo rumu pono ke ete, motong la tisaua piti gumono le itarke ni yo Yesu iyepe ye i, inbe tipadua

le ipa ye mie ki a idu pang ye. ⁵Ye kene tani in Yesu ikamata ben di tooltool tina ngan titara lodi medana panga moolmool nga, le tina iwete pang tool tani yo ikap rama in nen. Iyei ne, “Natuk, noonoo kiong ngan agir oo.”

⁶Ngan di pannoongoo ke ger ke Maro ngan pattu tiwurur a tilongo betanga yo Yesu iwete nen nga, le nga di tapdi lodi kaua urata nen, ⁷“Ona tiap, nga yelei a tool i iwete nen nga? Nga o be ikaua Maro nene, too? Tool sa yo be igiri noonoo kidi tooltool ngan tiap, bong Maro ya taleu.”

⁸Le tina pattu leu be Yesu lon galanga ye di ye yo lodi kaua urata nen nga, le nga itor di nen, “Nga yelei be lomim kaua urata nen nga? ⁹Soo betanga imarra be aweta pang tool kap rama tani i? Be awete panga nen, ‘Noonoo kiong ngan agir oo,’ too be awete panga nen, ‘Kumadit, a kouo mie kiong a kupa?’ ¹⁰Bong au i lok be ayei nen, a be nen ngan ole lomim galanga be Tool Moolmool ke Maro in gurana ki mai ye tana i, ke be igiri noonoo kidi tooltool.” Motong la Yesu iwete pang tool yo ikap rama in nen, ¹¹“Ai, awete pong, kumadit a kouo mie kiong a kula pang rumu kiong.” ¹²Motong la di tooltool le imot matadi ikenen ye, inbe imadit tina le ikaua mie ki a ipa a ila. Ngan nen le di tooltool tina yo tikamata nga, ngan titakrai a tiyitmaka Maro ene. Tiyei ne, “Muku ngan amkamata so sa yo nen, ngan tiap!”

Yesu Koonoo Pang Liwi
(*Matiu 9:9-13; Luka 5:27-32*)

¹³Motong la iyege malala tani, inbe ipa mulu a idu pang ye ran ke Galili. Idu, ngan di tooltool alunu kaiye la timan pang ye man tiye tipa, inbe ipatomonai di nga. ¹⁴Le nga ipa a ila ngan ikamata Alpias natunu yo Liwi i, in iwurur rumu ke sodanangi pat in lono. Motong la Yesu iwete panga nen, “Ai, kuman kutoo au.” Le nga Liwi imadit tina le itoo a yaru tila.

¹⁵Motong la tiyepe a kene san in Yesu iye di galiunu tiyepe rumu ke Liwi a tiye tikan so. Ngan di tooltool alunu ke sodanangi pat, inbe alunu ke yeingi noonoo nga, ngan di lapau tilo a tiye Yesu tikan so, yesoo di tooltool yo ben di nga, ngan titoo Yesu a tiye tipa. ¹⁶Le nga ye kene tani in di pannoongoo ke ger ke Maro yo di Paresi nga, ngan tikamata Yesu iye di tooltool ke yeingi noonoo, inbe di tooltool ke sodanangi pat tigaua a tikan so nga. Motong la titor di galiunu nen, “Ai, nga yelei be iye di tooltool ke sodanangi pat, inbe di tooltool ke yeingi noonoo tigaua a tikan so nga?”

¹⁷Ngan Yesu talngana katbe tina yo tiwete nen nga, le nga iwete pang di nen, “Di tooltool yo tinidi dook mata nga, ngan tool ke bar ke be ipa pang ye di tiap, bong di tooltool la matamatenge ikap di nga. Ngan

nanga, au i asi nga be si akiu di tooltool yo noonoodi nga tiap, bong di tooltool yo ke noonoo nga.”

Titoro Yesu Ye Dada Ke Sapanga Ye Kaningi

(Matiu 9:14-17; Luka 5:33-39)

¹⁸Ye kene kapala ngan Yowan yo irriu di tooltool i, in di galiunu, inbe di Paresi ngan tisapa ye kaningi so. Le nga di tooltool pattu timan ye Yesu man titoru. Tiyei ne, “Yowan di galiunu, inbe di Paresi galiudi nga tisapa ye kaningi so, e nga yelei be di galium nga tisapa ye kaningi so tiap nga?”

¹⁹Motong la Yesu iraua torungu kidi nen, “Kumata tamoto atu yo be ikere i, in ikiu di tooltool ki be man tiye tiyepe ye kerenge ki nga, ngan yelei, ole tisapa ye kaningi, too tiap? Tiap yege! Ye kene yo tiye tiyepe ye in nga, ngan o ke be tiyeie so sa yo nen, ngan tiap. ²⁰Bong pang dama ni ngan ole di tooltool tikaua tool tani yo be ikere in le iyege di tooltool ki nga, ngan la be ye kene tani ngan ole tisapa ye kaningi nga.”

Dada Gurunu Inbe Dada Paunu Ngan Gaongo Tiap

²¹Motong la Yesu iseke betanga ki mulu nen. Iyei ne, “Tool sa ke be ikaua wam timunu yo paunu i a idede sousoungu ki yo gurunu in gumono ye tiap. Kumata be iyei nen le be ingasi nga, ngan wam timunu tani yo paunu in ole irauwat le isarraka sousoungu ki le dook tiap. ²²Inbe tool sa ke be ipaling ooroo wain surunu yo paunu ngan ilo ye dap gurunu yo tikaata ye asara kulini, in tiap. Kumata le be iyei nen, inbe ooroo surunu tina ngan isung nga, ngan ole ipirpala dap tani a imatiti du tana, le dap pa ye wain tina ngan ole dook tiap.”

Yesu In Iyei Tool Mai Pang Lal Kidi Yuda Ke Sungunu Lapau

(Matiu 12:1-8; Luka 6:1-5)

²³Ye lal kidi Yuda ke sungunu atu in ngan Yesu iye di galiunu tipa ye dada yo ipa kumu lono ke dingding i. Le nga ye kene yo titoo dada tani a tila nga, ngan di galiunu tikap dingding tina ngan puana pattu a be tikan. ²⁴Bong ngan di Paresi pattu tikamata di, le nga tiwete pang Yesu nen, “Ai, kumata! Nga yelei a di galium ngo tiyei dada yo ger kiam Yuda igunkalam be amyey ye lal ke sungunu tiap nga?”

²⁵⁻²⁶Motong la Yesu iraua betanga kidi nen, “Ang nga kakinkata rau yo igasa so yo Dawiti iyeyi ye kene yo Abiata iyei tool kuto mai ke paroranga so pang Maro ye, in pitia, too? Ye kene tani ngan iye di tooltool ki pitolo di le tisere so yo be tikani i. Motong la idewe a ilo rumu ke Maro lono, lo ikap porong yo tiyei paroranga ye nga. Ngan porong tina, ngan di tooltool ke paroranga so leu la be tikan nga, bong di tooltool sokorai, ngan tiap. Bong Dawiti ikap porong tina a ikan, inbe ikap pang di tooltool ki a tikan lapau.”

²⁷Motong la Yesu iwete porai betanga ki nen, “Maro itara lal kidi Yuda ke sungunu pang di tooltool, bong itar di tooltool pang lal kidi Yuda ke sungunu tiap. ²⁸Ngan nen le Tool Moolmool ke Maro, in ya la iyei Tool Mai pang lal kidi Yuda ke sungunu i, in lapau.”

**Yesu Ikarata Tool Atu Yo Baene Ikap Rama I, In Ye Lal
Kidi Yuda Ke Sungunu
(Matu 12:9-14; Luka 6:6-11)**

3 ¹Tiyepe le lal kidi Yuda ke sungunu san mulu pombe, motong la Yesu imulu a ilo rumu kidi Yuda ke sungunu in lono, ngan tool atu yo baene ikap rama i, in iyepe. ²Inbe di tooltool kapala yo tiye tiyepe nga, ngan tisere dada yo be tikaua Yesu pang ye di kuto maimai ke karatanga betanga a tiweteweta ye urata ki yo iyei nga. Le nga matadi kenen ye be tikamata, ole ikarata tool tani yo ikap rama in ye lal kidi Yuda ke sungunu, too tiap. ³Le nga Yesu iwete pang tool tani yo baene ikap rama in nen, “Oi, kumadit a se kukodo dama kidi tooltool nga.”

⁴Motong la itor di tooltool tina nen, “Ger ke Maro iwete belei ye lal kidi Yuda ke sungunu? Iwete be tayeida dada dook mata pang di tooltool, too be tayeida dada dook tiap pang di? Too, iwete be talon di a tiyepe dook mata, too be tagarung di a timmata?” Yesu itor nen, bong tiwete kan betanga siap.

⁵Tina tiyei nen nga, le nga Yesu katen malmal a matan koropalanga pang di. Inbe lon moo san lapau, yesoo di ngan kutodi mede dawa ben pat. Motong la iwete pang tool tani nen, “Oo, kupadunu baem in.” Le nga be ipadunu baene, ngan baene tani in dook mata mulu. ⁶Yeisa be di Paresi tikamata yo iyei nen nga, ngan tina timadit le tidu tana du tiye di tooltool pattu yo tikata suanga ye Erot nga, ngan tigaua a tiwetewete ye dada yo be tiraumata Yesu ye i.

Di Tooltool Alunu Kaiye Titoo Yesu

⁷Motong la Yesu iye di galiunu tiyege ni tani, inbe tidu pang ran Galili, ngan le di tooltool alunu kaiye ke tana mai Galili la titoo di a tidu nga. ⁸Inbe ye kene yo di tooltool kapala tilongo betanga ye so le imot yo iyei nga, ngan le tipa ke malala kidi a timan be man tikamata lapau. Ngan nen le tipa ke tana mai Yudia le Idumia, inbe ke Yerusalem, inbe ke ran Yodan koonoo kapala, inbe ke malala mai Taia le Saidon a timan. ⁹Ngan tina di tooltool alunu kaiye man tigaua nga, le nga Yesu la iwete pang di galiunu be tisere ookoo atu panga be iyiri ye, a be nen ngan di tooltool man tigaua a tiparloko le tiloko la pono be. ¹⁰Yesoo ikarata di tooltool alunu kaiye a tinidi dook mata koot nga, ngan nen le di tooltool kapala yo matamatenge ikap di nga, ngan tisurpak di diedi a tikapye be la titoka lapau. ¹¹Inbe di tooltool yo so sadi tiyepe ye di nga, ngan kanakana be

tikamata Yesu nga, ngan ole timol du tiken dama ki inbe koodi le mai nen, “Alei, ong in Maro Natunu.” ¹²Bong Yesu ipasak pang di a iwetekala di be kin tipaposi lo mallangana be.

Yesu Ipootoo Di Aposol Sangaul Be Ru
(*Matiu 10:1-4; Luka 6:12-16*)

¹³Tiyepe le kene san, motong la Yesu ipa a ilo pang ye kawal atu, inbe ikiu di tooltool yo lono pang di nga, ngan be timan pang ye. Timan pombe, ¹⁴motong la ipootoo di tooltool sangaul be ru be tiyei aposol, a be nen ngan tiyei ene, inbe pang dama ni ngan ole iwanga di la tiwetewete betanga ke Maro pang di tooltool. ¹⁵Inbe ole ikap gurana pang di, a be nen ngan tinganga di so sadi ye di tooltool lapau. ¹⁶Ngan di tooltool sangaul be ru tina yo ipootoo di panga nga, ngan edi nen: Simon yo Yesu isu ene san ye Pita i, ¹⁷inbe Sebedi di natunu yo Yemis iye taini Yowan nga. Di ngan Yesu isu edi paunu ye Boaneges. Ngan edi tani in punu nen, Looloo di Natunu. ¹⁸Inbe ipootoo Antares iye Pilip, ye Batolomiu, inbe Matiu iye Tomas, ye Yemis yo Alpias natunu i, inbe Tadias iye Simon yo tool ke sorringi di Rom ye tana kidi Yuda i, ¹⁹inbe Yuta Iskariot yo pang dama ni ngan ole itara Yesu la di koi ki baedi i, in lapau.

Yesu Di Koi Ki Tiwete Ya In Iyei Urata Ye Gurana Ke Satan
(*Matiu 12:22-32; Luka 11:14-23; 12:10*)

²⁰Yesu iye di galiunu timulu a tilo rumu, inbe di tooltool alunu kaiye timan pang ye di man tiye di tigaua mulu, le manga sa yo be tikan so ye, ngan tiap. ²¹Inbe ye kene tani in di sokana tilongo ben ikan so tiap nga, le nga tila be la tikauu, yesoo di ngan lodi tar be o iyei kapa.

²²Ngan di pannoongoo ke ger ke Maro yo tipa ke Yerusalem a tisi nga, ngan tiwetewete ye Yesu nen. Tiyei ne, “Ai, tool in Belsebul la iyepe ye i. Le ya in inganga di so sadi ye gurana yo tool kuto mai kidi so sadi ikauu panga i.”

²³Ngan Yesu ilongo di tina yo tiwete nen nga, le nga ikiu di a timan pang ye, motong la ikatte betanga atu pang di nen, “Nga yelei, ole Satan iyei koi pang di tooltool ki ya taunu a inin di a tikoo, too? Tiap yege! ²⁴Kumata be di tooltool ke tana mai atu be tiparpoto le tiyepe ye budanga ru, inbe tipatoko nga, ngan ole tikodo le timede belei? ²⁵Inbe kumata be rara atu yo tiyepe ye rumu atu nga, ngan be tiparpoto le tiyepe ye budanga ru, inbe di tapdi tipatoko nga, ngan ole tikodo le timede belei? ²⁶Ngan gaongo leu ye Satan lapau. Kumata be di tooltool ki tiyei koi pang di diedi le be tiparpoto a tiyepe ye budanga ru nga, ngan o ke be Satan tani in ikodo le imede tiap, yesoo gurana ki ngan imot le ipa so oo. ²⁷Le kakamata, tool sa ke be la irookoo rumu ke tool atu yo gurana ki mai mata i, inbe lo ikap sokorai so yo iken rumu lono ki, ngan tiap.

Bong kulkulunu ngan ole iparama tool tani yo gurana ki mai mata in muku a ipauu ngan, lo ngan be lo ikap so ki tina yo iken rumu lono nga.”

²⁸Motong la Yesu iwete mulu pang di nen, “Awete pang moolmool nen, noonoo le imot yo di tooltool tiyei, ngan ipa ye betanga yo tikan paseme Maro ye nga, ngan ole igiri. ²⁹Bong sema tooltool yo tikan paseme Maro Amunu Silene nga, ngan Maro o ke be igiri noonoo kidi tina ngan tiap, bong ole iken nen le taukan motingi.” ³⁰Yesu iwete pang di nen, yesoo di ngan tiwete be ya in so sadi iyepe ye.

Yesu Tinana Le Di Taini
(*Matiu 12:46-50; Luka 8:19-21*)

³¹Motong la ye kene tani in Yesu tinana le di taini tipa le man pombe ye rumu yo iyepe ye i, le nga tikodo ke diki inbe tiwanga panga be isi pang ye di ngan. ³²Ngan di tooltool alunu kaiye la tiwur le tigaliuu nga, inbe lo tiwete panga nen, “Ai, tinam le di taim la man tiyepepe diki nga, ngan titor yong.”

³³Bong ngan Yesu iraua betanga kidi nen, “Tinak sei, inbe di sema taik nga?” ³⁴Motong la matana pang ye di tooltool tina yo tiwur le tigaliuu nga, inbe iwete pang di nen, “Oo, kakamata, di tinak le di taik me e nga. ³⁵Kumata le di sema tooltool yo be titoo Maro lono nga, ngan di ngan la di tinak le di taik nga.”

Yesu Ikatte Betanga Ye Tool Atu Yo Igiri Dingding Patunu Ke Kaningi
Lo Kumu Ki I

(*Matiu 13:1-9; Luka 8:4-8*)

4 ¹Tiyepe a kene san, motong la Yesu ipamaditi urata ki ke patomonaingi di tooltool ye betanga ke Maro mulu ran koonoo Galili nga. Ngan ye kene tani in di tooltool yo man tigaua a tigaliuu nga, ngan alunu le alunu san. Le nga iyiri a lo iwur ookoo atu pono, inbe tisurpaki le du idau manga mooloo kasin, inbe ipatomonai di. Inbe di tooltool tina, ngan di le imot tiyepe ke tana ke ran koonoo a tilongo betanga ki. ²Ngan le so yo ipatomonai di ye, ngan alunu la ikatte betanga ye nga. Le nga iwete pang di nen, ³“Katar talngamim a kapalongo! Ye kene atu ngan tool ke kapkingi atu in ikap dingding patunu ke kaningi be la igiri kumu ki. ⁴Ngan kene yo igiri ye in nga, ngan kapala imol du dada katene. Ngan nen le di man tikamata le man tikan. ⁵Inbe dingding patunu kapala ngan imol du ye tana yo ke lopo ki in bongarngar le tana dook mata ke ete ngan mai mata tiap nga. Ngan nen le palbe leu be tisup, ⁶bong ye kene yo ke ise a isini katkat ye in nga, ngan iyesnai dingding supana tina le timallai a tiwor, yesoo ramini idu lopo mata tiap. ⁷Inbe dingding patunu kapala ngan imol du ooroo kaudangdang lono. Ngan nen le tisup pa ye kaudangdang le ooroo kaudangdang tani in iturai di le

ke be tipu a titar kanodi tiap. ⁸Bong dingding patunu kapala ngan imol du ye tana yo dook mata nga. Ngan nen le tisup dook mata le tipu a titar kanodi. Ngan kaini kapala ngan titar kanodi 30, inbe kapala ngan kanodi 60, inbe kapala ngan kanodi 100.”

⁹Yesu iwete nen a imot, motong la iyei ne, “Sei tool be talngana ke longono betanga nga, ngan itar talngana dook a ilongo betanga kiau nga.”

**Yesu Iwete Nini Kattenge Betanga Ke Tool Yo Igiri
Dingding Patunu Ke Kaningi I
(Matiu 13:10-17; Luka 8:9-10)**

¹⁰Ye kene yo di tooltool malala mai tina ngan tiyege Yesu a tila le iye di galiunu leu inbe di tooltool kapala yo titoo ngan tiyepe ye in nga, motong la titoru ye betanga yo ikatte nga. ¹¹Le nga iwete pang di nen, “Muku ngan dada yo Maro be matan kala di tooltool ki ye i, in iken sollono, bong nookoot nga ya in lon ponana be ipaposi pang. Bong di tooltool yo tiyepe diki nga, ngan ole tilongo betanga ye dada tani ngan ye kattenge betanga leu, ¹²a be nen ngan,

‘kanakana ngan ole tikamata so yo Maro iyei nga, bong o ke be tikilala tiap.

Inbe kanakana ngan ole tilongo betanga yo iwete nga, bong o ke be lodi galanga ye tiap,

ole nen ngan be tiportak lodi nga, ngan Maro igiri noonoo kidi!”^c

¹³Motong la Yesu iwete pang di mulu nen, “Kumata be lomim galanga ye betanga yo akatte ye dingding patunu in punu tiap nga, ngan ole lomim galanga ye betanga kapala yo akatte ngan punu bele? ¹⁴Betanga tani yo akatte in punu nen. Dingding patunu yo tool ke kapkingi in la igiri nga, ngan ben betanga ke Maro. ¹⁵Inbe dingding patunu yo imol du dada katene nga, ngan ben di tooltool kapala yo tilongo betanga ke Maro, bong palbe leu be Satan ikaua betanga tani yo iken lodi in a igutaki ye di. ¹⁶Inbe dingding patunu yo imol du ye tana yo ke lopo ki in bongarngar nga, ngan ben di tooltool kapala yo tilongo betanga ke Maro ngan le tikauu palbe leu a lodi ponana ye nga. ¹⁷Bong betanga tina ngan tiparama le iken so lodi tiap dawa ben dingding supadi yo ramidi idu lopo mata tiap nga. Ngan nen le tikodo le timede ye manga modono kasin leu. Bong ye kene yo moonoo sa pombe pang ye di, too di tooltool tikamata di ben titoo betanga ke Maro le be tigarung di nga, ngan ole palbe leu inbe tiyege lodi medana yo titaru i, inbe tiwala muridi pang Maro. ¹⁸Inbe dingding patunu yo imol du ooroo kaudangdang lono nga, ngan ben di tooltool kapala yo tilongo betanga, ¹⁹bong lodi rru mai san ye yepongo kidi yo ke tana i, inbe balingi le pat

^c 4:12 Esai 6:9-10

ikap matadi mata, inbe matadi gorengana ye so matana matana yo ke tana nga lapau. Ngan nen le so tina ngan ikap matadi le iduku betanga ke Maro yo iken lodi nga, le ke be ipu a itar kanono tiap lapau. ²⁰Inbe dingding patunu yo imol du ye tana dook mata nga, ngan ben di tooltool yo tilongo betanga ke Maro, inbe tikauu a tiparama le imede nga. Ngan nen le di ngan titar kanodi alunu dook mata dawa ben dingding kaini yo tipu ngan titar kanodi 30, inbe kapala ngan kanodi 60, inbe kapala ngan kanodi 100 nga.”

Yesu Ikatte Betanga Ye Sul

(Luka 8:16-18)

²¹Motong la Yesu iwete pang di mulu nen, “Tool be ikaua sul a ise rumu lono nga, ngan yelei, ole itaru du bor parmana, too ole itaru du kookoowoo ke kenongo parmana? Tiap! Ole ipawoti lo ete. ²²Le soo so yo di tooltool titarkoo a iken sollono nga, ngan ole Maro ipapos se mallangana le imot. Inbe soo betanga yo titarkoo le di tooltool ke be tilongo tiap nga, ngan ole ise mallangana le imot lapau. ²³Sei tool be talngana ke longono betanga nga, ngan itar talngana dook a ilongo betanga kiau nga.”

²⁴Motong la Yesu isudungu betanga ki pang di mulu nen, “Katar talngamim ye betanga yo kalongo nga, inbe lomim kaua urata ye dook. Yesoo, kumata le kakapye be lomim galanga ye betanga kiau punu nga, ngan ole akap lo galanga pang ye betanga tina ipa ye betanga kapala lapau. ²⁵Kumata le sei tool be lon galanga ye betanga ke Maro a itoo nga, ngan ole Maro ipagalanga lono ye betanga ki sa mulu. Bong sei tool yo lon galanga ye betanga ki kasin, bong itoo tiap i, in Maro ole igutak lo galanga kasin yo iken ye ngan le iyepe sokorai.”

Yesu Ikatte Betanga Ye Kai Patunu Yo Isup I

²⁶Motong la Yesu iwete pang di lapau nen, “Dada yo Maro be matan kala di tooltool ki ye i, in dawa ben tool atu yo ikap dingding patunu ke kaningi be la ipe ye kumu ki i. ²⁷Le kanakana nga be iken mata bong, too imadit muntu a iyei urata ki nga, ngan dingding patunu tina ngan supadi tisup a tise. Bong tool tani in lon galanga ye dada yo iyei belei a le tisup ye, in tiap. ²⁸Tana ya taunu la iyei dingding patunu tina le tisup a tipu le titar puadi i. Ngan kulkulunu be tisup a tise ngan titar kaidi, motong la titar kuludi, lo ngan be puadi pombe ye nga. ²⁹Inbe ye kene yo puadi tina ngan be imede a imatu nga, ngan ole ikaua sele ki yo matana koene in la isaput ye. Yesoo, lal ke winokanga dingding puana ke kaningi in pombe oo.”

Yesu Ikatte Betanga Ye Kai Yo Ene Mastet In Patunu

(Matiu 13:31-32, 34; Luka 13:18-19)

³⁰Motong la Yesu iwete pang di mulu nen, “Ole tawete dada yo Maro be matan kala di tooltool ki ye i, in dawa ben soo so? Too, soo betanga

yo be takatte ngan tawete nini ye i? ³¹Dada tani in dawa ben kai yo ene mastet in patunu. Ngan kai patunu kapala yo kupe nga maimai, bong mastet in mitiap. ³²Bong ye kene yo be kupe ye in ngan, ngan ole isup le somai le illos so le imot yo kape kumu lono nga. Inbe ole lo itar baene somaimai le di man yo tiro lang katene nga, ngan ole tire giniu kidi ye inbe tiko ye rur ki.”

³³Ngan tina Yesu iwetewete pang di tooltool ye betanga ke Maro nga, ngan ikatte betanga gaongo leu alunu kaiye pang di. Inbe kumata le be lodi galanga ye betanga ki nga, ngan la be isootoo betebetanga pang di ye dada yo nen in nga. ³⁴Nen le ye kene yo iwetewete betanga ke Maro pang di tooltool ye in nga, ngan ikatte betanga leu. Bong ye kene yo iye di galiunu leu tiyepe ye in nga, ngan iwete nin betanga tina yo ikatte ngan punu le imot pang di a be lodi galanga ye.

Yesu Iwete Katkat Pang Eng Mai Le Imata

(Matiu 8:23-27; Luka 8:22-25)

³⁵Ye kene tani in rrai ki, motong la Yesu iwete pang di galiunu nen, “Ai, nga ole tala ke ran koonoo kapala.” ³⁶Motong la tiyege di tooltool malala mai tina ngan sila tiyepe, inbe tiyiri ye ookoo yo Yesu iyepe pono i, inbe tiye tikooi a tila. Ngan le di tooltool yo tiyepe ye ookoo kapala nga, ngan di lapau tikooi a tiye di tila. ³⁷⁻³⁸Tikooi a tila, le nga Yesu idu ke ookoo kirini du iken a ipaloko kutono lo ye kaliki le iken mata a ila oo, inbe mooloo tiap be eng mai imadit tina le kokor ki popobe a ipases lo ookoo pono. Ngan nen le kasin leu be ookoo kidi imere. Motong la di galiunu du tipoongoo a tiwete panga nen, “Pannoongoo, kumadit! Nga yelei, o lom pam tiap, too? Nga be tamere a tallede!”

³⁹Le nga Yesu imadit lo ikodo, inbe iwete katkat pang eng le kokor tina. Iyei ne, “Dookoot! Kayepe moonombe!” Motong la eng mai tani in imata inbe manini susube dook mata.

⁴⁰Motong la iwete pang di galiunu nen, “Nga yelei a katattadai mata nen nga? Ang nga o katara lomim medana pau tiap, too?”

⁴¹Iwete pang di nen, bong di galiunu titattadai le di tapdi tipartor nen, “Ona tiap! I soo tool nen i a le eng le kokor tilongo koonoo nga?”

Yesu Inganga So Sadi Ye Tool Atu

(Matiu 8:28-34; Luka 8:26-39)

5 ¹Yesu iye di galiunu tipie a tisiutu ran le la pombe ran koonoo kapala ye tana kidi Gerasa.^d ²Le nga ye kene yo iye di galiunu be tipas ke ookoo pono a tidi pang tana nga, ngan tool atu yo so sadi tiyepe ye i, in palbe leu be ipas ye agoro kidi matenge a ipot le pot itauaraii.

^d 5:1 Ye rau kapala ngan tana kidi Gerasa in tiweta ye Gedara lapau.

3-4 Ngan tool tani in iyepe agoro lono ke di matenge, inbe muku ngan tipau kene le baene ye ooroo medana, bong gurana san le ikupkuprai ooroo medana tina, inbe igoromkat so medana yo tikapidi kene ye nga. Ngan nen le nookoot nga tool sa yo gurana ke be iparama a ipauu mulu inbe iwete silli, ngan tiap. 5 Le ye ke le bong tina yo kanakana nga, ngan ipa ye agoro kidi matenge le ni yo arono nga, inbe isululu a ikoropalapala tinini ye pat.

6 Ye kene tani in ikamata Yesu ipa ni mooloo go, inbe idada a ila le la imol du igun turunu Yesu kene punu. 7-8 Motong la Yesu iwete pang so sadi tani nen, “Ong in so sadi, le kupas a kusi tana ye tool in!”

Le nga tool tani in koonoo le mai nen, “Atoo! Yesu, ong i Maro yo iyepe ete ni, in natunu! Nga soo so be kuyeii pau i? Kupamede betanga ye Maro ene pau nen, be kin kop masngana pau be.”

9 Motong la Yesu itoru nen, “Ong i em sei?”

Le nga iraua betanga ke Yesu nen, “Au i ek la Budanga i, yesoo am nga alunu.” 10 Motong la tool tani in itor tootoo Yesu a imangmang ye be kin inganga di a tikoo ye ni tani be.

11 Ye kene tani ngan di ga budanga mai atu tiyepe potai a tikanen kawal madini. 12 Le nga di so sadi tina titoro Yesu a timangmang ye nen, “Ai, kungangam a amla ye di ga ngo, inbe kumalum pam a amdewe a amlo lodi.” 13 Motong la Yesu imalum pang di a tipas ye tool tani a tisi tana, inbe tila la tidewe a tilo di ga tina ngan lodi. Le nga di ga tina ngan tidada a tila sakar matana a tipas du ran lono le taun tidadup a timmata. Ngan di ga tina ngan kinkatingi kidi ben 2,000.

14 Motong la di tooltool yo matadi kala di ga nga, ngan tikamata so yo pombe i, le nga tikoo a tidada lo tikaua bingi ye malala mai kidi, inbe ye malala kapala yo iken potai ye, ngan lapau. Le nga di tooltool timadit a tidu be du tikamata soo so yo pombe i. 15 Tidu du pombe, ngan tikamata tool tani yo muku ngan di so sadi alunu tidiwidiwoo i, in kuton kaua urata dook mulu, inbe isousou ye sousoungu a iwurur. Ngan nen le titattadai. 16 Motong la di tooltool tina yo tikamata so yo pombe ye tool tani in nga, ngan tigasa pang di tooltool tina, inbe tiwete pang di ye so yo pombe ye di ga tina, ngan lapau. 17 Le nga di tooltool tina ngan timadit a tiwete pang Yesu a timangmang ye be ikoo ye ni kidi inbe ila pang ni san.

18 Motong la Yesu imulu be du iyiri lo ookoo pono a iye di galiunu timulu a tila, ngan tool tani yo so sadi idiwidiwoo i, in itoru a imangmang ye be imalum panga a nen ngan iye tila. 19 Bong ngan Yesu imalum panga tiap. Iyei ne, “Kumulu a kulo malala kiong lo kuwete pang di sokam ye so maiyoko yo Tool Mai iyeii pong i, inbe ye dada yo lono pong a le ilonong ye i.” 20 Motong la tool tani in imulu a ilo pang tana yo ene Dekapolis^e i,

^e 5:20 Ni tani yo ene Dekapolis i, in lono ki ben Malala Maimai Sangaul.

a lo igasa pang di tooltool ye so tina le imot yo Yesu iyei panga nga. Ngan nen le di tooltool le imot yo tilongo betanga ki nga, ngan titakrai.

Yesu Ikarata Garup Yo Iyolo Rara I, Inbe Ipamaditi Garup Kase Yo Imata I

(Matiu 9:18-26; Luka 8:40-56)

²¹Yesu iye di galiunu tikaua ookoo a tisiutu ran mulu a tila ke koonoo kapala. Le nga ye kene yo tila tisolole ye in nga, ngan le di tooltool alunu kaiye la timan tigaua le tigaliuu ran koonoo nga. ²²Motong la tool atu yo ene Yairus in ipa a idu. Ngan ya in kuto mai atu yo iye di diene matadi kala rumu kidi Yuda ke gaongo i. Le nga ye kene yo du ikamata Yesu ye in nga, ngan le iro du igun turunu potai pang kene punu, ²³inbe itoru a imangmang ye nen. Iyei ne, “Ai, natuk garup kase ni ngo be imata. Le atoo, kuman a ayong tadi rumu kiau di kupaloko baem lo pono, a be nen ngan tinini dook mata mulu a iyepe.” ²⁴Motong la Yesu itoo a be yaru tidi pang rumu ki.

Ngan le di tooltool malala mai tina ngan titoo di lapau, bong tigaliuu le tiparlokoloko. ²⁵Inbe garup atu yo iyolo rara ye rai sangaul be ru i, in ya lapau iye di tooltool tina tipa. ²⁶Ngan garup tani, in muku ngan ikamata di tooltool ke bar alunu kaiye be tiloni ye matamatenge ki, ngan tiloni dook tiap, inbe tikap masngana mai panga. Inbe ya in ikatte pat ki le imot be iyimi urata kidi lapau, bong di atu sa ke be iloni a tinini dook mata mulu nga tiap, bong tiyeii a matamatenge ki tani in idik le lo maiyoko. ²⁷⁻²⁸Ngan tina ilongo bingi ke Yesu ye so yo iyei nga, ngan le lon tar nen, “Kumata le be atoko sousoungu ki leu nga, ngan ole matamatenge kiau imot le tinik dook mata mulu.” Motong la ipalanai di tooltool malala mai tina, inbe ipa ke Yesu murini le isulmaia baene la itoko sousoungu matolene ki. ²⁹Motong le pattu leu be iyetai ben rara mooloo yo ikauu, in imot, inbe tinini dook mata mulu oo.

³⁰Inbe Yesu lapau palbe leu be iyetai ben gurana ki kasin ilungmaii oo. Le nga iportak pang ye di tooltool malala mai tina, inbe itor di nen, “Ai, sei itoko sousoungu kiau i?”

³¹Le nga di galiunu tiwete panga nen, “Kumata, di tooltool malala mai la tigaliu ong le tiparlokoloko nga. E nga yelei be kutor ye tool yo itokong in nga?”

³²Bong ngan Yesu matan sarsarai be ikamata tool yo iyei dada nen i. ³³Motong la garup tani in lon galanga ye so yo pombe pang ye nga, le nga itattadai a itangarur, inbe ila tina le la igun turunu du Yesu kene punu, inbe ipapos so le imot yo pombe pang ye nga. ³⁴Motong la Yesu iwete panga nen, “Natuk, lo medana kiong yo kutaru pau i, in la ikaratong le tinim dook mata mulu i. Le kula ngan le la kuyepe ye lo silene ke Maro, yesoo matamatenge kiong in imot oo.”

³⁵Yesu iwetewete pang garup tani in go, inbe di tooltool pattu tipa ye rumu ke Yairus a pot pombe. Le nga tiwete pang Yairus nen, “Atoo, natum garup in imata oo. Le kin kuporo pannoongoo in be idi mulu be.”

³⁶Di tooltool tina ngan tiwete nen, bong ngan Yesu lono be itar talngana ye betanga kidi yo tiweta, in tiap. Le nga iwete pang tool kuto mai yo matan kala rumu kidi Yuda ke gaongo in nen, “Kin kutattadai be, bong kuparama lo medana yo kutaru pau in le imede.”

³⁷Motong la ikodokala di tooltool malala mai tina be kin sa titoo be. Le nga ikaua Pita inbe Yemis iye taini Yowan leu a iye di tidi. ³⁸Tidi pombe ye rumu ke tool kuto mai tani, ngan Yesu ikamata di tooltool yo tiwou aisor, inbe titang le titit a tipadingi ni nga. ³⁹Motong la idewe a ilo rumu lono lo iwete pang di nen, “Ai, nga yelei katangtang a kapadingi ni nen nga? Kase mai tiap in imata tiap, bong iken mata leu.” ⁴⁰Ngan di tooltool tina ngan tilongo yo Yesu iwete nen nga, le nga tingeleraai.

Motong la inganga di le imot a tidu tana, inbe ikaua kase tani in tamana le tinana, inbe di galiunu yo tiye di tidi nga, ngan leu la tiye tilo ye rumu lono yo kase tani in iken ye i. ⁴¹Tilo rumu lono tani, motong la itoko baene inbe iwete panga nen, “Talita kum!” Ngan betanga nga punu nen, “Garup mitiap, awete pong nen, kumadit!” ⁴²Motong la pattu leu be garup kase tani in imadit le lo ikodo a ipa. Ngan garup kase tani in rai ki sangaul be ru leu. Inbe di tooltool tina yo tikamata so yo pombe panga nga, ngan titakrai welewele. ⁴³Bong Yesu iwetekala di nen. Iyei ne, “Kin kawete pang di tooltool kapala ye so yo pombe i be.” Motong la iwete pang garup kase tani in tamana le tinana be tikap so panga a ikan nga.

Di Tooltool Ke Nasaret Tiwala Muridi Pang Yesu

(Matiu 13:53-58; Luka 4:16-30)

6 ¹Motong la Yesu iyege malala tani in, inbe imulu pang ye malala mai ki ya taunu. Ngan le di galiunu titoo lapau a tiye tila. ²Tila tiyepe le lal kidi Yuda ke sungunu be pombe nga, ngan ilo rumu kidi Yuda ke gaongo in lono a lo ipatomonai di tooltool ye betanga ke Maro. Ngan le di tooltool alunu yo tilongo betanga ki nga, ngan titakrai, inbe tiyei ne, “Ona tiap! Tool i ikap patomonaingi le lo galanga ki nga, ngai? Inbe nga yelei a iyei gogo mos matana matana ye ya taunu baene nga? ³Nga yelei, ya i tool ke malala san la be lod sarere ye nga, too? Tiap! Idi nga lod galanga ye be ya i tool ke renga rumu leu, inbe tinana la Madia i. Inbe di taini la Yemis ye Yosep, inbe Yuta ye Simon nga, inbe di lini le imot la taye di tiyepe ni nga.” Ngan tina tikamata ben ya in tool sokorai nga, le tiwala muridi panga.

⁴Motong la Yesu iwete pang di nen, “Awete pang nen, kumata be tool iyei Maro koonoo nga, ngan di tooltool ke malala ki ya taunu, inbe di rara ki tipa ye di tooltool yo iye di tiyepe ye rumu atu nga, ngan di leu la lodi be tilongo betanga ki inbe tiraua panga tiap nga.” ⁵Ngan tina

yo tiyei nen nga, le ke be Yesu iyei touo mos sa ye malala tani, in tiap. Bong ipas le ipaloko baene lo ye di tooltool pattu yo matamatenge ikap di ngan leu. Ngan nen le di tooltool tina yo ikarata di le tinidi dook mata mulu nga, ngan alunu tiap. ⁶Ngan nen le itakrai, inbe lon sarere ye yo di tooltool ke malala ki ya taunu titara lodi medana panga tiap nga.

Yesu Iwanga Di Galiunu Yo Sangaul Be Ru Nga
(*Matiu 10:5-15; Luka 9:1-6*)

Yesu iyege malala ki tani, inbe ipa a iwakai malala tina yo atu atu nga, inbe ipatomonai di tooltool ye betanga ke Maro. ⁷Ngan nen le iku di galiunu tina yo sangaul be ru nga, ngan man tigaua. Motong la ipatar di le ru ru a be iwanga di a tila, inbe ikap gurana pang di atu atu be tinganga di so sadi ye. ⁸Inbe ikap betanga pang di nen, “Kin kap so sa ye panga kiang be, bong ole kakap toto kiang ke panga leu. Le so ben porong le depe, inbe pat ke yimoongoo so nga, ngan kin kakap be. ⁹Inbe loningi ke kemim ngan kaparir, bong kin kakap sokorai lonloningi kiang san mulu be. ¹⁰Ye kene yo be kapa le la pombe ye malala atu, le be tikau ang a titarang ye soo rumu nga, ngan kayepe ye rumu tani in leu, le lo lal yo be kamadit a kayege malala mai tani in. ¹¹Inbe kumata be kala ye malala kapala le di tooltool ki lodi be tikau ang tiap, inbe titar talngadi be tilongo betanga kiang tiap nga, ngan ye kene yo be kayege malala tani in nga, ngan kataurai gauru ke kemim du tana, a be nen ngan iyei ben tarkilanga pang di ye dada dook tiap kidi yo tiyeii pang i.”

¹²Yesu iwete pang di nen a imot, motong la di galiunu tina ngan timadit a tila la tiwetewete pang di tooltool be tiportak lodi ye dada dook tiap ke noonoo yo tiyei nga. ¹³Inbe tinganga di so sadi alunu ye di tooltool. Inbe tialin di tooltool alunu yo matamatenge ikap di nga, ngan ye kai olup surunu, ngan le tinidi dook mata mulu.

Matenge Ke Yowan Yo Irriu Di Tooltool I
(*Matiu 14:1-12; Luka 9:7-9*)

¹⁴Ye kene tani in bingi ke Yesu idada le ingaua ni mai i le imot, le Erot yo iyei tool kuto mai pang tana mai tani, in ilongo lapau. Le nga di tooltool kapala ngan tiwete be ya in Yowan tani yo irriu di tooltool i, in ya la o imadit mulu ye ni ke matenge i, ngan la le gurana ki mai san ke be iyei gogo mos ye nga. ¹⁵Inbe di tooltool kapala ngan tiwete be ya in Ilia. Inbe di kapala ngan tiwete be ya in Maro koonoo atu dawa ben di Maro koonoo yo ke mukot nga. ¹⁶Bong ye kene yo Erot ilongo betanga nen ye in nga, ngan le iwete nen, “Tiap, tool ni o Yowan tani yo akurutu gurini muku i, in ya la o imadit mulu ye ni ke matenge i.”

¹⁷Ngan iwete nen, yesoo muku ngan iwanga di tooltool ki la tikaua Yowan a tiparama, inbe tipauu ye ooroo medana a titaru lo rumu dook tiap kidi talnga dikidiki lono. Ngan iyei nen, yesoo Yowan ipammoo ye

yo iyooloo toonoo Pilip rimana yo ene Erodias in nga. ¹⁸Le ye kene tani in ngan Yowan iwete pang Erot nen, “Ong i nga kopsap ye ger koot sa ye yo kouo toom rimana a kuyooloo nga.” ¹⁹Tina Yowan iwete nen nga, le nga Erodias lono dook tiap le katen malmal pang Yowan, inbe lono be iraumate a imata. Bong ngan le ipuske dada sa be iraumate ye, in tiap, ²⁰yesoo Erot in lon galanga be Yowan in tool noonoonoo, inbe ya in tool yo Maro ipootoo panga ya taunu i. Ngan nen le itattadaii le matan kala dook mata. Inbe kanakana ye kene yo Erot ilongo betanga ke Yowan yo iwetewete nga, ngan le lon modoko ye mai san, bong talngana gorengana ye be ilongo.

²¹Tiyepe, tiyepe, a lo tigoro lal ke Erot yo tinana ipasuii ye i, in pombe. Motong la ye kene tani in Erot iyeie mailang maiyoko atu be lon ponana ye lal tani yo tinana ipasuii ye i. Le nga ikiu di tooltool yo itar di a tiyei kuto maimai be matadi kala tana maimai kapala nga, inbe di tooltool kuto maimai yo matadi kala di tooltool ke patokongo tiye di tooltool maimai ke tana mai Galili nga, ngan man tigaua be tikan so. Ngan nen le Erodias ikamata ben in lal dook mata tani yo be iraumata Yowan ye i. ²²Le nga ye kene tani in tikan so a tiyepe, inbe Erodias natunu garup in ilo rumu lono a lo iki pang di. Ngan le Erot iye di diene tina yo tigaua be tikan so nga, ngan tikamata le lodi ponana ye. Motong la tool kuto mai tani yo Erot i, in iwete pang garup nene tani in nen, “Ai, kumata le kutorau ye so sa be akauu pong nga, ngan ole akauu pong.” ²³Motong la Erot tani in ipamede betanga medana, inbe iwete moolmool le ete panga. Iyei ne, “Be kutorau ye so le imot yo ayei kuto mai panga a matak kala nga, ngan ole apoto kataunu le iken ye budanga ru, lo ngan be akaua budanga atu pong.”

²⁴Le nga garup nene tani in ipas a idu ke tana du itoro tinana nen, “Tinak, soo so be ole atoro Erot ye be ikauu pau i?”

Motong la tinana iraua betanga ki nen, “Ole kutoru a be nen ngan ikaua Yowan yo irriu di tooltool i, in kutono pong.”

²⁵Motong la palbe leu be garup tani in imulu tarai a ilo pang ye Erot lo iwete panga nen, “Au i lok be kukurutu Yowan yo irriu di tooltool i, in gurini, inbe kunono kutono lo ye tawiri atu a kouu pau nookoot nga.”

²⁶Erot ilongo betanga nen le nga lon modoko ye mai san. Bong ngan lono be ipalele betanga ki mulu tiap, yesoo ipamede betanga medana a iwete moolmool le ete la di diene tina yo iye di tikan so nga, ngan matadi oo. ²⁷Le nga pattu leu be Erot tani, in iwanga tool ki atu ke patokongo a ila rumu dook tiap kidi talnga dikidiki lono la isaputu Yowan gurini, inbe ikaua kutono a iman. ²⁸Motong la tool ke patokongo tani in inono Yowan kutono lo ye tawiri atu, inbe ikauu a iman le man ikauu pang garup tani. Motong la garup tani in ikauu pang tinana nga. ²⁹Le nga ye kene tani ngan Yowan di galiunu tilongo betanga ye so yo pombe pang ye nga, motong la timan man tikaua bobono a la titaru ye agoro yo ke tarungu di tooltool matedi i.

Yesu Ipakan Di Tooltool Alunu Ben 5,000
(*Matiu 14:13-21; Luka 9:10-17; Yowan 6:1-14*)

³⁰Yesu di aposol ki tina yo iwanga di a tila nga, ngan timulu a timan le man tigaua le tigaliuu, inbe tigasa panga ye urata kidi yo tiyei nga, inbe ye betanga yo tipatomonai di tooltool ye nga. ³¹Ye kene tani in di tooltool alunu kaiye la tila be timan nga le Yesu iye di aposol ki tina ngan taukadi manga yo be timaryoo a be nen ngan tikan so ye i. Le nga iwete pang di aposol ki nen, “Ai, nga ole idi leu tapa le tala ye ni yo taukan tooltool i, inbe tamaryoo kasin ngan.”

³²Le nga di leu tiyiri ye ookoo atu a tipie le tila ye ni atu yo taukan tooltool i. ³³Bong di tooltool alunu kaiye la tikamata di yo tila nga, inbe tikilala di. Le nga di tooltool yo ke malala maimai nga, ngan timadit a tidada tana a timuku le tila ye ni balim tani yo Yesu iye di aposol ki be tila pang ye i. ³⁴Tila pombe, le nga ye kene yo Yesu ipas ke ookoo pono a be idi pang tana nga, ngan ikamata di tooltool malala mai yo tiyepe nga, le lono pang di, yesoo ikamata di leu tiyepe dawa ben di sipsip yo taukadi taudi yo be matan kala di nga. Motong la imadit be ipatomonai di nga, ngan le ipatomonai di ye so alunu.

³⁵Yesu ipatomonai di tooltool tina ngan le le ke du a nga rrai. Le nga di galiunu tila pang ye la tiwete panga nen, “Ai, ni yo tayepe ye i, i ni balim koonoo sa, inbe nga rrai a nga be todo. ³⁶Le kuwete pang di tooltool nga a tila pang ye ni kapala, too ye malala kapala yo iken potai nga, a be nen ngan la di tapdi tiyimi kaningi yo be tikan nga.”

³⁷Bong ngan Yesu iraua betanga kidi nen, “Tiap! Ole ang tapmim kakap kaningi pang di a tikan.”

Motong la tiwete panga nen, “Ona tiap, nga lom be la amyimi kaningi pang di tooltool malala mai nga, too? Kumata be la amyimi kaningi ye pat silba ke yimoongoo so ben 200 nga,^f ngan lom tar be ole iye di lapau, too?”

³⁸Yesu di galiunu tina ngan tiwete nen, motong la itor di nen, “Kala la kakamata, porong kiang ngo dukumu pi?”

Tila la tikamata, motong la timulu man tiwete pang Yesu nen, “Porong kiam ngo dukumu limi, inbe i paranga kiam nga ru leu.”

³⁹Motong la Yesu iwete pang di galiunu be tipatar di tooltool tina le imot ye budanga atu atu, inbe tiwete pang di a du tiwur dingding lalana pono.

⁴⁰Le nga di tooltool tina ngan du tiwur ye budanga atu atu. Ngan budanga kapala ngan di tooltool ki ben 100, inbe kapala ngan di tooltool ki ben 50.

⁴¹Motong la Yesu ikap porong dukumu limi tina ngan ipa ye i ru nga, inbe itada a matan lo pang ye malala ke Maro, inbe iwete lo ponana ki pang Maro

^f 6:37 Ngan pat silba ke yimoongoo so tina ngan iye pat yo be tool atu ikap ye urata kootoonoo ki yo iyei ye taudu limi be tol nga.

ye. Motong la itepalapala porong tina, inbe ikap pang di galiunu a timalimi di tooltool tina ye. Motong la itekatkan i ru tina, inbe timalimi di ye lapau. ⁴²Ngan le di tooltool tina ngan di le imot tikan le lo kapodi sung dook. ⁴³Motong la di galiunu tiwinoko porong le i naunu naunu tina yo tiwulai nga, ngan le tipadid ye karei sangaul be ru le lo ipon. ⁴⁴Ngan di tooltool tina yo tigaua be tikan so nga, ngan di tamoto leu ngan kinkatingi kidi ben 5,000.

Yesu Ipa Ran Pono

(Matiu 14:22-33; Yowan 6:15-21)

⁴⁵Tikan so a imot, motong la Yesu iwete pang di galiunu a ipakaikai di be palbe be tiyiri lo ookoo pono a be timuku a tila pang malala Betsaida yo iken ke ran koonoo kapala i. Inbe ya ole iyepe a iwete pang di tooltool tina a tiparmagiri a tila pang ye malala kidi ngan. ⁴⁶Le nga itar di a tila le imot, motong la inau a ilo pang kawal be lo ipatarau.

⁴⁷Ye kene yo ke idu a be bong nga, ngan Yesu ya taleu iyepe tana, inbe di galiunu tipie ye ookoo a tila kataunu kat ke ran. ⁴⁸Ngan Yesu ikamata di galiunu tina yo tirauwat ye pienge nga, yesoo tisosala eng mai. Le nga pang malama, motong la ipa ke kawal a isi a ipa ran pono a idu pang ye di nga. Ngan ipa a idu nga, ngan lono be ikapus di, ⁴⁹⁻⁵⁰bong ngan di galiunu tina ngan tikamata le tiyeisa o markiaua la ipa ran pono i. Ngan nen le titattadai a koodi welewele, yesoo di le imot tikamata. Bong ngan palbe leu inbe Yesu iwete pang di nen, “Katattadai be! I au tani naii. Kin lomim mede leu.” ⁵¹Motong la iyiri a ilo ookoo lono a lo iye di tiyepe, inbe eng mai tani in imata. Ngan nen le di galiunu tina ngan titakrai welewele, ⁵²yesoo di ngan lodi galanga dook tiap ye mos yo Yesu iyeii ye porong i, in punu. Ngan di ngan lodi mede mata.

Yesu Ikarata Di Tooltool Alunu Ke Malala Genesaret Yo Matamatenge

Ikap Di Nga

(Matiu 14:34-36)

⁵³Yesu iye di galiunu tipie siutu ran a tila ke koonoo kapala le la tisolo ye malala atu yo ene Genesaret i, inbe tiwata ookoo nango. ⁵⁴Le nga yeisa be tipas ke ookoo tani in lono a be tidi pang tana, ngan di tooltool tikamata Yesu le tikilala. ⁵⁵Motong la di tooltool tina ngan tidada a tila tika bingi ye malala kapala yo iken ye tana mai tani nga. Ngan nen le ye kene yo di tooltool tilongo be Yesu ipa le la pombe ye malala in nga, ngan ole tisolo di tooltool yo matamatenge ikap di nga ye sasaka a tila pang ye ni yo Yesu iyepe ye i. ⁵⁶Ngan nen le ye malala maimai le malala yo kakase nga, inbe ye malala kapala yo iken kataunu ye tana mai tani nga, ngan kumata be Yesu ipa le la pombe ye malala tina ngan atu nga, nga ole tikap di tooltool kidi yo matamatenge ikap di nga, ngan du titar di mallangana ye ni ke yawaringi so. Inbe titoro Yesu a timangmang ye be imalum pang

di tooltool tina, a be nen ngan titoko sousoungu ki matana leu. Ngan le di tooltool tina le imot yo titoka nga, ngan tinidi dook mata mulu.

Yesu Iye Di Paresi Tiparsu Ye Momo Kidi Yuda Ke Ngasingi Baedi
(*Matiu 15:1-9*)

7 ¹Di Paresi tiye di pannoongoo pattu ke ger ke Maro ngan tipa ke Yerusalem a tisi le si tigaua le tigaliui Yesu a tiye tiyepe. ²⁻⁴Ngan di Paresi tina tiye di Yuda kapala le imot, ngan tiparama momo ke di sasa kidi yo ke muku ngan a tise. Ngan nen le kumata be tila tipa ye ni ke yawaringi so le be timulu a timan nga, ngan o ke be tikan so tiap, bong ole titoo momo kidi ke ngasingi baedi muku, ngan la be tikan so nga. Inbe di ngan titoo momo ke di sasa kidi ngan alunu san ye ngasingi ruku le dap inbe bor le so kapala lapau. Ngan tiyepe, tiyepe, le nga tikamata Yesu di galiunu pattu yo titoo momo kidi ke ngasingi baedi in tiap. Ngan nen le lodi dook tiap pang di, yesoo di ngan baedi giri leu inbe tikap so a tikan.

⁵Le nga di Paresi tina ngan tiye di pannoongoo ke ger ke Maro ngan titoro Yesu nen, “Ai, nga yelei be di galium ngo titoo dada le momo kidi sasa kiam tiap, bong baedi giri leu inbe tikap so a tikan nga?”

⁶Motong la Yesu iraua betanga kidi nen, “Betanga ke Maro yo muku ngan ikap pang Esai a iwetewete yang nga, ngan moolmool sa. Ang nga tooltool ke kaplungunu sa, dawa ben betanga tina yo iwodo a iken ye Rau ke Maro nga. Ngan betanga tina ngan iwete nen,

‘Di tooltool nga tiyitmaka ek ye koodi pono leu,
bong lodi yo be pau nga, ngan iken manga mooloo yau.

⁷Di ngan tiwete be tipatomonai di tooltool ye betanga ke Maro yo moolmool i,
bong tiap, tipatomonai di tooltool ye dada le momo yo ke di sasa kidi nga leu.

Ngan la le sungunu kidi yo kanakana ngan tisung pau ye nga,
ngan taukan kanono.”⁸

⁸Ngan nanga, ang nga kawil ger yo ke Maro nga a iken, inbe kaparama dada le momo kidi tooltool yo tipatomonai ang ye be katoo nga.”

⁹Motong la iseke betanga ki mulu nen, “Nga yelei, lomim tar be nga o kayeie dada dook mata ye yo kawala murimim pang ger yo ke Maro nga, inbe ang tapmim la katoo dada le momo yo kiang nga, too? ¹⁰Kakamata, ger ke Maro atu yo Mose iweta in nen, ‘Kuraua pang tamam le tinam a kulongo betanga kidi.”^h Inbe ger san in nen, ‘Be tool iwete betanga dook tiap a be igarungu tamana too tinana ye nga, ngan karaumate a imata.”ⁱ ¹¹Bong ang nga dada kiang yo kapatomonai di tooltool ye i, in

⁸ 7:7 Esai 29:13 ^h 7:10 Pamulenge 20:12; Ger 5:16 ⁱ 7:10 Pamulenge 21:17; Urata ke Paroranga So 20:9

nen. Kumata le tool atu, in pat le so ki be ilono tamana too tinana ye, bong iwete pang di nen, ‘So kiau yo be alonang ye a kakap yau nga, ngan awetekala a akap ye lo ponana kiau pang Maro oo,’¹² ngan kumata be iyei nen nga, ngan ang nga kawete be tool tani in ke be ipamulu so tina ye Maro inbe ilono tamana too tinana ye tiap. ¹³Le ye dada kiang yo kayei nen i, in ang nga katoo momo kiang ang tapmim, inbe karautoo betanga ke Maro ye. Inbe dada alunu mulu yo kayei nga, ngan gaong leu.”

Soo So Yo Be Iyeie Tool A Tinini Giri Leu Ye Maro Matana I
(*Matiu 15:10-20*)

¹⁴Yesu iwete pang di nen a imot, motong la ikui di tooltool malala mai tina ngan mulu a timan pang ye man iwete pang di nen. Iyei ne, “Ang le imot katar talngamim ye betanga kiau i, inbe lomim kaua urata ye. ¹⁵⁻¹⁶So yo be tool ikani ye koonoo a ilo kaponoo lono i, in ke be igarungu le giri leu ye Maro matana tiap. Bong so yo iken tool lono, lo ngan be ipas ye koonoo a isi in la be igarungu le giri leu ye Maro matana i.”

¹⁷Yesu iwete pang di tooltool malala mai tina nen a imot, motong la iyege di sila tiyepe, inbe ilo pang rumu lono. Motong la di galiunu titor panini ye betanga tani yo ikatte, in punu. ¹⁸Le nga Yesu iwete pang di nen, “Ona, ang nga o taukamim lo galanga lapau, too? Nga yelei, ang nga ke be kakap betanga kiau palbe tiap, too? Kalongo, so yo be tool ikani ye koonoo a ilo kaponoo lono i, in ke be igarungu le giri leu ye Maro matana tiap, ¹⁹yesoo bong so yo nen nga, ngan lo igarungu tool tani in lono tiap. Bong ole lo iken ye matuk le kodokodo ki leu, lo ngan be itoo dada ki a idu pang tana.” Ngan tina Yesu iwete nen nga le ipagalanga lodi nen, be kaningi tina yo matana matana nga le imot, ngan dook mata ke be takan.

²⁰Motong la iwete mulu nen, “So yo iken tool lono, lo ngan be ipas ye koonoo a isi in la be igarungu le giri leu ye Maro matana i. ²¹Inbe dada tina yo awete ye be ipas ke tool lono a isi pang diki, ngan nen; lono dook tiap pang tool san, inbe ikapsap ye dada ke di kerenge, inbe iyei dada dook tiap ke pinnau le raumatenge di tooltool a timmata, inbe iyei bauk. ²²Inbe dada dook tiap yo ke matana so in iso panga, inbe lon kases pang di diene, inbe ikap lungunu ye di tooltool, inbe taukan moomoonoo ye dada dook tiap yo iyei mallangana nga, inbe matana gorengana ye so kidi diene a lono dook tiap pang di, inbe illung pang di tooltool a igarungu edi, inbe koon payiti a iyei dada dook tiap kapala ben di tooltool yo lodi galanga ye Maro tiap nga. ²³Ngan dada dook tiap tina nga le imot iken tool lono, lo ngan be ipas a isi ke diki nga, ngan ole igarungu tool le giri leu ye Maro matana.”

J 7:11 Dada atu yo di Yuda titoo, in nen, kumata le tiwete be so in Koban nga, ngan so tani in pang Maro le ke be tilon di tooltool kapala ye tiap.

Garup Atu Ke Ponisia Itara Lono Medana Pang Yesu
(*Matiu 15:21-28*)

²⁴Motong la Yesu imadit a iyege malala tani, inbe ipa le ila ye ni yo iken potai pang ye malala mai Taia i. Ngan lono be di tooltool tikamata tiap, le nga idewe a ilo rumu atu lono. Bong ngan tikamata le di tooltool lodi galanga ye ni yo iyepe ye i. ²⁵⁻²⁶Ngan garup atu yo so sadi idiwidiwi natunu garup kase i, in ilongo tina yo Yesu iman iyepe nga, le nga palbe leu be ila le la igun turunu du kene punu, inbe itoru a imangmang ye be inganga so sadi a ikoo ye natunu garup tani. Ngan garup tani in ipa ye rara kidi Yuda tiap, inbe tinana ipasuiu la Ponisia ke tana mai Siria ngo. ²⁷Le nga Yesu iwete panga nen, “Kumata be takap kaningi kidi kakase a takatte muku pang di gaunu be tikan nga, ngan in dada dook tiap. Bong kulkulunu ngan ole tapakan di kakase le kapodi sung go, lo ngan be takatte kaningi naunu naunu yo kidi nga, ngan pang di gaunu kooti.”

²⁸Motong la garup tani in iraua betanga ki nen, “E, Tool Mai, betanga kiong in moolmool. Bong ye kene yo di kakase tikan so ye in nga, ngan di gaunu yo tiyepe kookoowoo parmana nga, ngan ole tikan kaningi moromorana kidi yo imaruru du kookoowoo parmana, ngan lapau.”

²⁹Yesu ilongo tina yo iwete nen nga, le nga iyei ne, “Ong in kuraua betanga kiau dook mata san, le lom ponana, inbe kumulu a kula pang rumu kiong. So sadi iyege natum garup tani oo.”

³⁰Motong la imulu a ila pang rumu ki, ngan ikamata natunu tani in so sadi iyege a ila inbe tinini dook mata a ikenen mie pono ki.

Yesu Ikarata Tool Atu Yo Talngan Dikidiki Inbe Men Modo I

³¹Motong la Yesu imadit a iyege tana mai yo malala mai Taia iken ye i, inbe ila pang ye malala mai san yo ene Saidon i, motong la be imulu ngan iwakai le ipa kataunu ye tana yo ene Dekapolis^k i, le du pombe ye ran Galili. ³²Idu pombe le iyepe nango, motong la di tooltool pattu tikaua tool atu a tila pang ye. Ngan tool tani in talngan dikidiki, inbe men modo le ke be iwetewete tiap lapau. Le nga tila, motong la titoro Yesu a timangmang ye be itara baene lo tool tani in pono, a be nen ngan tinini dook mata mulu. ³³Le nga Yesu ikaua tool tani in a yaru tiyege di tooltool malala mai tina le tila manga mooloo kasin, inbe itar baene buruburene lo tool tani in talngana lono. Motong la ikoronai ngoonoo lo ye baene buruburene, inbe itar lo ye tool tani in mene. ³⁴Motong la itada le matana lo pang ye malala ke Maro, inbe itang le iparama amunu a iwete pang tool tani nen, “Epata!” Ngan betanga tani in punu nen, “Kupanganga!” ³⁵Ngan le pattu leu be talngana gumono ngan imapolo, inbe mene iyolo le iwetewete dook mata mulu lapau.

^k **7:31** Ni tani yo ene Dekapolis i, in lono ki ben Malala Maimai Sangaul.

³⁶Motong la Yesu iwetekala di be kin tikaua bingi pang tool sa ye so yo pombe in be. Bong tiap! Moolmool iwete betanga nen pang di kaiye, bong ngan di tooltool tina ngan tikaua bingi ye le ikenen leu, le bingi ki ingaua ni. ³⁷Ngan nen le di tooltool tina le imot yo tilongo bingi ki nga, ngan titakrai welewele. Inbe tiyei ne, “Ona tiap! So le imot yo iyei nga, ngan dook mata san. Le kakamata, ikarata di tooltool yo talngadi dikidiki inbe medi modo nga, le tilongo betanga inbe tiwetewete.”

Yesu Ipakan Di Tooltool Alunu Ben 4,000

(*Matiu 15:32-39*)

8 ¹Ye kene tani in di tooltool malala mai timan tigaua mulu a tiyepe le le kaningi kidi imot, motong la Yesu iku di galiunu a timan pang ye man iwete pang di nen, ²“Au i lok pang di tooltool nga san, yesoo timan a man taye di tayepe nanga ye ke tol oo, le nookoot nga taukadi so yo be tikani i. ³Kumata be atar di a tipa ye pitolo kidi a tila pang rumu kidi nga, ngan ole matadi taltalai a timol dada, yesoo di tooltool tina ngan kapala tipa ke ni mooloo san la le timan ni nga.”

⁴Motong la di galiunu tiraua betanga ki nen, “Ona, idi nga tayepe ye ni balim koonoo sa! Ole takap porong ngai be tapakan di tooltool malala mai nga ye i?”

⁵Motong la Yesu itor di nen, “Porong kiang ngan dukumu pi?”

Ngan di galiunu tina tiyei ne, “Porong kiam nga dukumu limi be ru.”

⁶Motong la Yesu iwete pang di tooltool malala mai tina be du tiwur tana. Inbe ikap porong tina yo limi be ru nga, a iwete lo ponana ki pang Maro ye. Motong la itepalapala, inbe ikap pang di galiunu be la timalimi di tooltool tina ye. Ngan le di galiunu tina ngan tiyei ben yo iwete pang di nga. ⁷Inbe di ngan i kidi paranga pattu lapau, le nga tikap pang Yesu a iwete lo ponana ki pang Maro ye. Motong la iwete pang di galiunu be la timalimi di tooltool tina ngan ye. ⁸Ngan le di tooltool tina ngan tikan le kapodi sung dook mata. Motong la Yesu di galiunu tiwinoko kaningi naunu naunu tina yo iken, ngan a tipadid ye karei limi be ru le lo ipon. ⁹Ngan di tooltool tina yo tigaua a tikan so nga, ngan kinkatingi kidi ben 4,000. Le nga tikan so a imot, motong la Yesu itar di a timulumulu a tila. ¹⁰Motong la palbe leu be iye di galiunu tiyiri ye ookoo kidi, inbe tikooi a tisiut a tila pang tana mai Dalmanuta nga.

¹¹Tila pombe Dalmanuta a tiyepe, motong la di Paresi pattu timan a man tiye Yesu tiwetewete a tiparsu ye betanga. Ngan lodi be titoua, le nga titoru be iyeie mos sa a iyei tarkilanga panga ben Maro yo iyepe ye malala ki ete ni, in la iwanga a isi i. ¹²Bong ngan Yesu lon moo mai san ye di. Le nga iyei ne, “Nga yelei be ang tooltool yo ke nookoot nga kator be kakamata mos sa a iyei tarkilanga pau nga? Awete pang moolmool nen, au i o ke be apatnaia tarkilanga sa a kakamata, ngan tiap.” ¹³Motong la iyege di tooltool tina ngan sila tiyepe, inbe iye di galiunu timulu a du tiyiri lo ookoo pono, motong la tipie a tila pang ran koonoo kapala nga.

Yesu Iwete Be Tikawai Dook Ye Di Paresi Tiye Erot
(*Matiu 16:5-12*)

¹⁴Yesu di galiunu lodi kalli le mala be tikap touo porong dukumu sa mulu tiap, bong dukumu ataleu la tikauu a idu ookoo pono i. ¹⁵Motong la Yesu ikap noonongoo pang di nen, “Kin kakap tutang, inbe kakawai yang dook leu ye yis kidi Paresi tiye Erot.” ¹⁶Ye kene yo di galiunu tilongo Yesu iwetewete ye so mitiap tani yo ilo ye porong ngan iyeei a isung le imot in nga, ngan di tapdi tiwetewete a tiyei ne, “Iwete nen nga, yesoo ye yo lod kalli le takap touo porong siap nga.”

¹⁷Bong ngan Yesu lon galanga ye so yo tiwetewete ye ngan oo, le nga itor di. Iyei ne, “Ai, nga yelei be ang tapmim kawetewete ye yo kakap touo porong siap nga? Ang nga kakamata so yo ayei nga, e lomim galanga yau tiao, too? Ang nga o kutomim mede dawa ben pat, too? ¹⁸Ang nga matamim, bong nga yelei a kakamata so sa ye tiap nga? Inbe ang nga talngamim, bong nga yelei a kalongo betanga ye tiap nga? Ang nga o lomim tut pitiap yege, too? ¹⁹Oo, ye kene yo atepalapala porong dukumu limi pang di tooltool 5,000 ye in nga, ngan le kapadid karei pi ye porong naunu naunu tina le lo ipon nga?”

Ngan di galiunu tina ngan tiyei ne, “Karei sangaul be ru.”

²⁰Motong la itor di mulu nen, “Inbe ye kene yo atepalapala porong dukumu limi be ru pang di tooltool 4,000 ye in nga, ngan le kapadid karei pi ye porong naunu naunu tina le lo ipon nga?”

Ngan tiyei ne, “Karei limi be ru.”

²¹Motong la Yesu iwete pang di nen, “Ngan nga yelei a le lomim galanga pitiao nga?”

Yesu Ikarata Tool Atu Matan Kis La Betsaida Ngo

²²Yesu iye di galiunu tina ngan tila pombe Betsaida, motong la di tooltool pattu tikaua tool atu yo matan kis in a timan pang ye Yesu. Timan, motong la tiwete panga, inbe timangmang ye be itara baene lo ye tool tani a be nen ngan matana dook mata. ²³Le nga Yesu itoko tool tani yo matan kis in baene, inbe idede a yaru tidu ke diki ke malala tani in. Motong la ikoronai ngoonoo ilo ye tool tani in matana, inbe itara baene lo pono. Inbe itoru nen, “Kumata so sa lapau, too?”

²⁴Ngan tool tani in matana pang ete, inbe iwete nen, “E, akamata di tooltool tipa, bong igalanga tiap, dawa ben kai ila be iman nga.”

²⁵Tina iwete nen nga, le Yesu itara baene mulu lo ye tool tani in matana. Ngan le matana irere le dook mata, inbe ikamata so le imot iken mallangana. ²⁶Motong la Yesu iwete panga nen, “Kin kupa le kulo malala lono be, bong kupa so le kudi rumu kiong.”

Pita Ipaposo Yesu La Mallangana
(Matiu 16:13-20; Luka 9:18-21)

²⁷Yesu iye di galiunu titoo dada a tilo pang ye malala kapala yo iken potai pang ye malala mai Sisaria Pilipai i. Ngan tipa dada go, inbe itor di galiunu tina nen, “Ai, di tooltool tiwete be au i sei?”

²⁸Ngan tiyei ne, “Di tooltool kapala tiwete be ong in Yowan yo irriu di tooltool i, inbe kapala ngan tiwete be ong in Ilia. Inbe di tooltool kapala ngan tiwete be ong in Maro koonoo atu yo ke mukot nga.”

²⁹Motong la Yesu itor di mulu nen, “Ngan ang nga, kawete be au i sei?”

Ngan Pita iraua betanga ki nen, “Ong in Kiriisi, tool yo Maro ipootoo be si ipamulu di tooltool ki ye so dook tiap yo be igarung di i.”

³⁰Motong la Yesu iso lodi be kin tiwete nini pang tool sa be.

Yesu Iwetewete Ye Matenge Ki
(Matiu 16:21-28; Luka 9:22-27)

³¹Motong la Yesu imadit a ipatomonai di galiunu tina nen, “Tool Moolmool Ke Maro ole isoloo moonoo le masngana alunu kaiye. Inbe di tooltool maimai kidi Yuda tiye di tooltool maimai ke paroranga so pang Maro, inbe di pannoongoo ke ger ke Maro ole tiwala muridi panga inbe tiraumate le imata. Bong ole iken ye ke ru, lo ngan be ye tol ki ngan ole imadit mulu ye ni ke matenge.” ³²Yesu iwete pang di a ipagalanga lodi ye betanga i, motong la Pita ikauu a yaru leu tila manga mooloo kasin, inbe ipasak panga a be ilele ye betanga yo iweta i. ³³Bong Yesu ilalele a matana pang ye di galiunu kapala, inbe ipasak pang Pita. Iyei ne, “Satan, kukoo yau a kudu ke murik. Betanga yo kuwete nga, ngan kutoo Maro lono tiap, bong kutoo di tooltool ke tana lodi.”

³⁴Motong la ikui di tooltool malala mai tina ngan tiye di galiunu man tigaua, inbe iwete pang di nen, “Kumata tool atu lono be man itoo au nga, ngan ya taunu iraautoo le du iyepe lopo, inbe ikooroo kai palasingi ki a itoo au. ³⁵Yesoo, sei tool yo lono mai san ye yepongo ki ke tana i mai mata a iparama i, in ole ilene. Bong sei tool yo lono mai san ye yepongo ki ke tana i tiap, inbe iraia tinini le imot pau be iyei urata ke bingi dook mata kiau i, in ole ikaua yepongo dook mata yo taukan motingi i. ³⁶Inbe kumata tool atu be iyau balingi matana matana le imot ke tana i panga, lo ngan be imata a ila nga, ngan ole balingi tina ngan iloni belei? ³⁷Too, soo so dook mata ke be tool sa ikauu pang Maro a be nen ngan iraukolo yepongo ki yo ilene in ye i? So siap! ³⁸Di tooltool yo nookoot tiyepe nga, ngan tikapsap ye dada yo dook tiap nga, inbe tiwala muridi pau a tiyei dawa ben garup yo idada nintooroo la iyei bauk i. Ngan la kumata tool atu be moomoonoo yau, inbe ye betanga kiau le ipataukala ye di tooltool tina ngan matadi nga, ngan ye kene yo be Tool Moolmool ke Maro

imulu a isi ye i, in ole moomoonoo ye tool tani lapau. Ya in ole iye di bangabangana ke Maro yo ipootoo di panga ya taunu nga, ngan tisi inbe ole ipatnaia Tamana nunngana yo maiyoko in mallangana a di tooltool tikamata, bong ye kene tani ole moomoonoo ye di tooltool yo muku ngan moomoodi ye nga.”

9 ¹Motong la Yesu iwete pang di mulu nen, “Awete pang moolmool nen, di tooltool kapala yo nookoot taye di takododo ni nga, ngan ole timmata tiao inbe tikamata dada yo Maro be matan kala di tooltool ki ye i, in ipa ye gurana ki ole pombe mallangana.”

Yesu Tinini Ipalele
(*Matiu 17:1-13; Luka 9:28-36*)

²Tiyepe le nga ke limi be atu iman a ila, motong la Yesu ikaua Pita iye Yemis inbe Yowan a iye di tipa a tilo pang kawal yo kutono lo ete yege i, be lo di leu tiyepe nango. Tilo, motong la di galiunu tikamata tina yo tinini idik le san mulu nga. ³Inbe sousoungu le wam ki nga ikoko le pilik pilikbe nga. Ngan di tooltool yo ke tana i nga, ngan sa ke be ingas so ki le ikoko nen tiap yege. ⁴Motong la di galiunu tina yo tol nga, ngan tikamata Ilia iye Mose yo pombe a tiye Yesu tiwetewete nga.

⁵Le nga Pita iwete pang Yesu nen, “Pannoongoo, nga dook mata ke be idi nga tayepe nanga. Le kumalum pam, a be nen ngan amre badabada tol; atu pong, san pang Mose, inbe san pang Ilia.” ⁶Ngan Pita isere betanga yo be iweta i, ngan la le iwete sokorai nen nga, yesoo iye di diene ngan titattadai welewele.

⁷Motong la eng tene atu isi le si rur ki iloko la podi, inbe tool atu kalngana pombe eng tene tani lono in iwete nen. Iyei ne, “Tool in au Natuk yo lok panga mai san i. Le kalongo betanga ki yo be iwete pang nga!”

⁸Ngan tool tani kalangana iwete nen a imot, le palbe leu inbe Yesu di galiunu tina be matadi sarai, ngan tikamata touo tool siap. Bong Yesu ya taleu la iye di tiyepe i.

⁹Motong la ye kene yo iye di galiunu tipa ke kawal a be timulu a tidu ye in nga, ngan iwete betanga medana pang di be kin tigasagasa pang tool sa ye so yo tikamata, ngan be. Bong be iken ye di leu le ilo ye lal yo be Tool Moolmool ke Maro iyege ni ke matenge a imadit mulu ye i. ¹⁰Le nga di galiunu tina ngan tilongo koonoo a titoo betanga ki le so tina ngan iken ye di leu. Inbe nga di tapdi tiwetewete a tiyei ne, “Oo, betanga yo iwete be ole iyege ni ke matenge a imadit mulu ye i, in punu belei?”

¹¹Motong la titoru nen, “Nga yelei a di pannoongoo ke ger ke Maro tiwete be Ilia ole imuku a isi, lo ngan be Mesaia¹ itoo nga?”

¹ 9:11 Ngan betanga tani yo Mesaia i, in punu ben Kirisi, tool yo Maro ipootoo be si ikap di tooltool ki a ipamulu di ye so dook tiap yo be igarung di i.

¹²Ngan Yesu iraua betanga kidi nen, “Betanga in moolmool. Ilia ole imuku a isi be si ikarata so le imot yo iken dook tiap nga, le iken dook mata. Bong ole yelei ye betanga yo tiwodo mukot lo ye Rau ke Maro nga? Ngan betanga tina ngan nen, be Tool Moolmool ke Maro ole isolu masngana mai san, inbe di tooltool ole tiwala muridi panga. ¹³Bong be awete pang nen, Ilia tani in isi oo. Inbe dada dook tiap le imot yo di tooltool lodi be tiyei panga nga, ngan tiyei panga moolmool, dawa ben betanga tina yo tiwodo ye a iken ye Rau ke Maro nga.”

Yesu Inganga So Sadi Ye Tool Kase Atu

(Matiu 17:14-21; Luka 9:37-43)

¹⁴Ye kene yo Yesu iye di galiunu tol tina ngan tipa le du pombe pang ye di galiunu kapala nga, ngan tikamata di tooltool malala mai yo tigaua a tigaliu di nga. Inbe di pannoongoo ke ger ke Maro pattu ngan tiye di tiparsu ye betanga. ¹⁵Ngan yeisa be di tooltool malala mai tina ngan tikamata Yesu, ngan le titakrai welewele inbe palbe leu be tidada a tila le la tiwete lo ponana kidi panga. ¹⁶Motong la Yesu itor di galiunu tina nen, “Ai, soo so kaye di tooltool ngan kaparsu ye i?”

¹⁷Ngan tool atu yo iyepe kataunu ye di tooltool malala mai tina i, in imadit a iraua betanga ki nen, “Atoo, Pannoongoo, au i akaua natuk la aman pang yong nga, yesoo so sadi idiwiwoo a iyei le koon kis le ke be iwetewete tiap. ¹⁸Kanakana ngan kumata be so sadi tani in imadit ye nga, ngan ole ikatte du tana a isodangadanga a ngoon sian du, inbe ikanen dongana a iparrasa. Ngan la aman be man ator di galium nga be tinganga so sadi ye, bong ngan ke be tiloni tiap.”

¹⁹Motong la Yesu iyei ne, “Ona tiap! Ang di tooltool yo nookoot kayepe nga, ngan katara lomim le imede ye Maro tiap. Nga ole ke pi mulu be nen ngan ayang tayepe, inbe awete a kayei dada yo nen ngan mulu ye nga? Oo, kakaua kase in a iman yau.”

²⁰Motong la tikaua kase tani a ila pang ye nga. Bong yeisa be so sadi tani in ikamata Yesu, ngan le pattu leu be idiwiwi kase tani a ikatte du tana du itangarur a itapulpul, inbe ngoon sian du ye koonoo.

²¹Motong la Yesu itoro kase tani in tamana nen, “Ngan iyei nen ye taudu pi koot?”

Le nga tamana iraua betanga ki nen, “So i pombe panga ye kene yo ya kene kase go nga. ²²Inbe ye kene kapala be so sadi tani in imadit ye nga, ngan ole ikatte lo ei lono, too ran lono, inbe ikapye be iraumate a imata. Bong kumata le kukanamai ong ke be kuyei so nen nga, ngan lom pam a kulonam.”

²³Motong la Yesu iyei ne, “Nga yelei a kuwete pau, be kumata le akanamai au ke be ayei so nen, ngan ayei nga? Awete pong nen, kumata tool be itara lono medana nga, ngan so sa yo be imoo pang Maro be iloni ye, ngan tiap.”

²⁴Le nga pattu leu be kase tani in tamana koonoo le mai. Iyei ne, “Au i atara lok medana, bong lo medana kiau i mai mata tiap. Le lok be kulonau a atara lok le imede moolmool.”

²⁵Ye kene tani in Yesu ikamata di tooltool malala mai tina ngan timadit be tidada a tila pang ye di nga, le nga ipasak pang so sadi tani. Iyei ne, “Ong so sadi yo kuyeie kase i a koonoo le talngana kisis i, in awete le kook mede ye betanga pong be kupas a kuyege le kumulukala mulu be.”

²⁶Motong la so sadi tani in isulu paue a ikatte kase tani le idu tana a itangarur welewele, inbe ipas a ila. Ngan ipas a ila inbe kase tani in sila iken le tau pulesingi ye dawa ben tool imata nga. Le nga di tooltool malala mai tina ngan tikamata le tiyei ne, “Ona, o imata oo.”

²⁷Bong ngan Yesu itoko baene inbe ipamaditi le lo ikodo. ²⁸Motong la imulu a ila le ilo rumu lono, le lo iye di galiunu leu tiyepe. Motong la titoru nen, “Ai, nga yelei a le be amnganga so sadi ni, ngan le ikoo ye tiap nga?”

²⁹Ngan Yesu iyei ne, “So sadi yo nen nga, ngan ole tanganga di ye dada ke pataraungu leu.”

³⁰Motong la Yesu iye di galiunu tiyege malala tani, inbe tipa so le tila Galili. Ngan lono be di tooltool sa lodi galanga ye ni yo be la tiyepe ye in tiap, ³¹yesoo lono be di leu tiyepe inbe ipatomonai di. Nen le iwete pang di nen, “Ole titara Tool Moolmool ke Maro la di tooltool baedi, a be nen ngan tiraumate a imata. Ngan ole iken ye ke ru, lo ngan be ye ke tol ki, ngan ole imadit mulu ye ni ke matenge.” ³²Ngan di galiunu tina ngan tilongo patomonaingi ki, ngan lodi galanga ye betanga ki yo iwete ngan punu tiap. Bong titattadai be titoru, a be nen ngan iwete nin pang di nga.

Yesu Di Galiunu Tiparsu Ye Sei Be Ole Iyei Kuto Mai Pang Di I
(*Matiu 18:1-5; Luka 9:46-48*)

³³Yesu iye di galiunu tipa a la pombe malala mai Kapenam, le nga tilo rumu lono. Motong la itor di galiunu tina nen, “Ai, soo so tapa dada a taman ngan kaweteweta a kaparsu ye i?” ³⁴Bong di galiunu tina ngan tiwetewete tiap, sila tikodo be tipalongo leu, yesoo timan dada ngan tiwetewete a tiparsu ye sei tool be iyei kuto mai a imuku pang di i. ³⁵Motong la Yesu du iwur, inbe ikiu di galiunu tina yo sangaul be ru nga, ngan a timan pang ye man iwete pang di. Iyei ne, “Sei tool yo lono be ene mai le imuku pang di diene i, in ole ya taunu irautoo ene le idu lopo, inbe iyei ben kapraingi a ilon di tooltool nga le imot.”

³⁶Motong la ikaua kase mai tiap atu man ipatokode lo ikodo kataunu kidi. Motong la iwookoo, inbe iwete pang di galiunu nen, ³⁷“Kumata sei tool be lon tutau le ikaua kase mai tiap yo nen i a iloni nga, ngan ya in ikau au a ilonau lapau. Inbe kumata sei tool be ikau au a ilonau nga, ngan ya in ilonau leu tiap, bong ilono Tamak yo iwangau a asi i, in lapau.”

Tool Yo Iyei Koi Paidi Tiap I, In Ben Tool Kiidi
(Luka 9:49-50)

³⁸Motong la Yowan iwete pang Yesu nen, “Pannoongoo, am nga amkamata tool atu ipootoo em, inbe inganga di so sadi ye. Le amwete panga a amlele, yesoo ya in iyepe ye budanga kiidi tiap.”

³⁹Bong ngan Yesu iwete pang di nen, “Tiap, kin kalele be! Kumata tool atu be iyei mos ye gurana ke au ek nga, ngan ke be palbe leu be iportak a igarungau ye betanga dook tiap, ngan tiap. ⁴⁰Yesoo, tool yo iyei koi paidi tiap i, in ben tool kiidi. ⁴¹Awete pang moolmool nen, kumata tool sa be ikaua ran ruku atu pong be kuyinu yesoo ong in tooltool ke Kirisi nga, ngan Maro ole lon kali urata ki tiap, le pang dama ni ngan ole ikaua balingi dook mata panga ye urata kootoonoo ki.”

Tayei Di Diede A Tiyege Lodi Medana Yo Titaru, In Be
(Matiu 18:6-9; Luka 17:1-2)

⁴²Motong la Yesu iwete mulu nen, “Kumata tool atu be iyei di kakase maimai tiap yo titara lodi medana pau koot nga, ngan atu le be ikapsap ye noonoo nga, ngan tool tani in ole isolu urata moonoo dook tiap. Le moolmool, kumata be tituku pat somai yo ke raunganingi dingding patunu ngan atu lo gurini, inbe tikatte du tiek lono a be nen ngan idadup a imata nga, ngan ben dook kasin, yesoo bong urata moonoo dook tiap yo be isolu ye dada dook tiap ki tani yo iyei i, in ole dook tiap le dook tiap ki taunu. ⁴³⁻⁴⁴Ngan nanga, kumata le baem atu be iyolong la kuyei noonoo nga, ngan kusaputu a kotte. Dook mata in nen, be baem ataleu, ngan la be ole kulo ye malala ke Maro lo kuyepe ye yepongo dook mata yo iken le taukan motingi in nga. Bong dook tiap in nen, be baem ru iken ngan ole tiyolong la kuyei noonoo, a nen ngan tikatte ong a kudu ye malala ke masngana yo ei ki ikan nen le taukan motingi i. ⁴⁵⁻⁴⁶Inbe kumata le kem atu be iyolong la kuyei noonoo nga, ngan kusaputu a kotte. Dook mata in nen, be kem ataleu nga, ngan la be ole kulo ye malala ke Maro lo kuyepe ye yepongo dook mata yo iken le taukan motingi in nga. Bong dook tiap in nen, be kem ru iken ngan ole tiyolong la kuyei noonoo, a nen ngan tikatte ong a kudu ye malala ke masngana. ⁴⁷Inbe matam lapau, kumata le matam atu be iyolong la kuyei noonoo nga, ngan kupaii a kotte. Dook mata in nen, be matam ataleu nga, ngan la be ole kulo kugaua ye di tooltool yo Maro be matan kala di nga. Bong dook tiap in nen, be matam ru iken ngan ole tiyolong la kuyei noonoo, a nen ngan tikatte ong a kudu ye malala ke masngana. ⁴⁸Ngan ye malala tani, in

‘di motomoto maimai tiap yo be tikan di tooltool nga, ngan timatamata tiap.

Inbe ei ki ikan nen le taukan motingi.’^m

⁴⁹“Awete pang nen, yesoo di tooltool ke paroranga so pang Maro titirtir tiek lo ye so yo be tiyei paroranga ye, ngan pono, lo ngan be tidaun ye ei, a nen ngan dook mata ye Maro matana. Ngan gaongo leu, urata moonoo ole pombe pang yang a itou ang, a be nen ngan kayei ben so ke paroranga yo titirtir tiek lo pono lo ngan be tidaun nga. ⁵⁰Tiek in so dook mata, bong kumata be gurana ki imot nga, ngan ole kuyeie tiek tani in belei be iyei tiek mulu nga? Dada siap! Ngan nanga, ang nga ole kayei dawa ben tiek dook mata, inbe kapaposo lo silene ke Maro pang di tooltool, a be nen ngan kaye di kagauagaua dook mata.”

Yesu Iwetewete Ye Dada Ke Parsukraingi

(Matiu 19:1-12; Luka 16:18)

10 ¹Yesu imadit a iyege ni tani in, inbe ipa le la pombe tana mai Yudia yo iken ke ran Yodan koonoo kapala i. Ngan le di tooltool malala mai timan tigaua pang ye mulu. Le nga itoo dada yo kanakana ngan iyeii i, inbe ipatomonai di ye betanga ke Maro.

²Motong la di Paresi pattu timan pang ye be man titoua. Le nga titoru nen, “Ai, be tamoto atu isukraia rimana nga, ngan idada ger yo kiidi in pono, too tiap?”

³Motong la Yesu iraua betanga kidi nen, “Ger yo Mose ikap pang nga, ngan iwete belei?”

⁴Ngan tiyei ne, “Mose imalum pam be kumata le tamoto atu lono be isukraia rimana nga, ngan ole iwodo rau ke parsukraingi, lo ngan be ikauu pang rimana tani, inbe inganga a ila.”

⁵Motong la Yesu iraua betanga kidi nen, “Ye yo Mose iwodo ger nen pang nga, yesoo ang nga kutomim mede san dawa ben pat. ⁶Bong kulkulunu yege, ye kene yo Maro itar lang le tana ye in nga, ngan ‘ikarata di tooltool le tamoto be garup.’” Ngan la le betanga yo iken ye Rau ke Maro ngan iwete nen, ⁷“Ye punu yo nen in la le tamoto be ikere nga, ngan ole iyege tamana le tinana, inbe la iye rimana tiyepe gaongo, ⁸a be nen ngan yaru tigaua le tinidi ataleu.” ⁹Ngan nen le yaru ke be tiyepe ben di tooltool ru mulu tiap, bong tigaua tinidi le tiyei ben tool ataleu. ⁹Ngan nanga, soo so yo be Maro ya taunu ipakere a igaua le atu koot nga, ngan kin tool sa ipoto le iken ki ki mulu be.”

¹⁰Yesu iwete pang di nen a imot, le nga iye di galiunu timulu a tilo rumu lono. Motong la di galiunu tina ngan titoru ye betanga tani nga.

¹¹Le nga iraua betanga kidi nen, “Sei tool be isukraia rimana, inbe la iyooloo garup san nga, ngan tool tani in igarungu kerenge ki iye rimana ye dada dook tiap ke bauk yo iyeii i. ¹²E kumata garup atu be isukraia

nintooroo, inbe la iyooloo tamoto san nga, ngan garup tani in iyei dada dook tiap ke bauk lapau.”

Yesu Ipamede Di Kakase Maimai Tiap Ye Betanga Dook Mata
(*Matiu 19:13-15; Luka 18:15-17*)

¹³Di tooltool pattu tikap di natudi yo maimai tiap ngan a timan pang ye Yesu, a be nen ngan man itoko kutodi, inbe ipamede di ye betanga dook mata. Bong ngan di galiunu tipasak pang di a tisoror di. ¹⁴Ngan Yesu ikamata di galiunu tina yo tiyei nen nga, le nga katen malmal a iwete pang di nen, “Ai, kin kasoror di kakase ngan be! Bong kamalum pang di a timan pang yau, yesoo di tooltool yo be lo tigaua ye di tooltool yo Maro be matan kala di nga, ngan dawa ben di kakase tina nga. ¹⁵Awete pang moolmool nen, kumata le tool atu imalum pang Maro be iyei tool mai panga inbe matan kala dawa ben di kakase tina ngan tiap nga, ngan o ke be lo igaua ye di tooltool yo Maro be matan kala di ngan tiap.” ¹⁶Motong la ikap di kakase tina ngan man iwarara di a itar baene lo podi, inbe ipamede di ye betanga dook mata nga.

Tool Ballingana Atu Iye Yesu Tiwetewete
(*Matiu 19:16-30; Luka 18:18-30*)

¹⁷Yesu imadit a be ipa mulu, ngan tool atu idada gorri a ila le la igun turunu du kene punu, inbe itoro nen. Iyei ne, “Pannoongoo, ong i tool dook mata. Nga be atorong, ole ayeie soo so, a be nen ngan akaua yepongo dook mata yo taukan motingi in nga?”

¹⁸Motong la Yesu iraua betanga ki nen, “Nga yelei be kukiui au ye tool dook mata nga? Idi nga tool sa yo dook mata, ngan tiap, bong Maro ya taleu in la dook mata i. ¹⁹Ong i lom galanga ye ger yo Maro ikap pang Mose ngan oo. Ger tina ngan iwete nen: ‘Kin kuraumata di tooltool be, inbe kin kuyei bauk be, inbe kin kupinoo be, inbe kin kusopo koom ye betanga doko be, inbe kin koom paweserai di diem a kop sokorai so kidi be, inbe kuraua pang tamam le tinam a kulongo betanga kidi.’”

²⁰Motong la tool tani in iraua betanga ke Yesu nen, “Pannoongoo, ye kene yo au kase go le se nookoot au mai nga, ngan atoo ger tina yo kuwete ngan le imot.” ²¹Ngan iwete nen, le nga Yesu lono panga mai san le matan kenen ye. Motong la iyei ne, “Dook mata, bong so atu la kuyei tiao i. Le ole kula la kuyawar so kiong ngo le imot, inbe kop pat ki a kop pang di tooltool yo ballingadi tiap nga. Kumata le be kuyei nen nga, ngan la be pang dama ni ngan Maro ole ikap so dook mata yo iken ye malala ki ngo pong nga. Ngan kuyei nen a imot, lo ngan be kuman man kutoo au.”

²² Tool tani in ilongo tina yo Yesu iwete nen nga, le nga lon modoko, inbe matan mallikanga a ipa a ila, yesoo ya in tool ballingana le so ki alunu san.

²³ Motong la Yesu iportak a matana pang ye di galiunu, inbe iwete pang di nen, “Di tooltool yo ballingadi nen nga, ngan ole urata mai pang di be tilo tigaua ye di tooltool yo Maro be matan kala di nga.”

²⁴ Ngan iwete nen le nga di galiunu tilongo betanga tina le titakrai. Bong ngan Yesu iwete pang di mulu nen, “Di natuk nga, ole urata mai pang di tooltool yo lodi be tilo tigaua ye di tooltool yo Maro be matan kala di nga. ²⁵ Le kakamata, kumata be asara mai ke solanga burum yo ene kamel i, in ikapye be idewe ye sar gumono mitiap in nga, ngan ole yelei, urata imoo panga, too? E, moolmool! Ngan ole gaongo leu, kumata le tool yo ballingana in lono be ilo igaua ye di tooltool yo Maro be matan kala di nga, ngan ole urata imoo panga nen lapau.”

²⁶ Yesu di galiunu tina ngan tilongo betanga nen mulu le nga titakrai welewele. Motong la di tapdi tiwetewete nen, “Ona tiap! Be nen nga, ngan ole sei tool be Maro ipamule ye so dook tiap yo be igarungu i?”

²⁷ Motong la Yesu matan kenen ye di, inbe iyei ne, “Tool sa ikapye be iyei so nen nga, ngan ole imoo panga le isak ye. Bong be Maro nga, ngan so le imot ngan imarra panga le ke be isak ye tiap.”

²⁸ Motong la Pita iwete panga nen, “Am nga amyege so kiam le imot, inbe la amman be man amtoo ong nga.”

²⁹ Ngan Yesu iraua betanga ki nen, “Awete pong moolmool nen. Kumata be tool atu lon tutau inbe bingi dook mata kiau le iyege rumu ki, too di toonoo le taini le lini, too tinana le tamana, too di natunu, too kumu le so ki nga, ³⁰ ngan Maro ole ikap so yo nen ngan alunu le alunu san panga le kinkatingi ki ben 100 le illos so ki yo iyege koot nga. Le tool tani in nookoot nga ye kene yo iyepe ye tana i nga, ngan ole ikap rumu, inbe di toonoo le taini le lini, inbe di tinana le di natunu, inbe kumu ki, ngan alunu. Inbe ole di tooltool tikamata yo itoo au nga, le ole tigarungu lapau, bong pang dama ni nga, ngan ole ikaua yepongo dook mata yo taukan motingi i. ³¹ Bong di tooltool alunu yo timuku nga, ngan pang dama ni ngan ole du tikimur. Inbe di tooltool alunu yo tikimur nga, ngan pang dama ni ngan ole lo timuku.”

Yesu Iwete Mulu Le Patol Ye Matenge Ki
(*Matuu 20:17-19; Luka 18:31-34*)

³² Yesu iye di galiunu tipa mulu a be titoo dada a tilo pang Yerusalem nga, ngan le imuku inbe titoo. Ngan tina tikamata yo imuku pang Yerusalem nga, le di galiunu tina ngan lodi gurrungu, inbe di tooltool tina yo titoo di nga, ngan titattadai. Motong la ikap di galiunu yo sangaul be ru nga, ngan a iye di leu tila manga mooloo kasin la iwete pang di

mulu ye so yo be pombe pang ye i. ³³Iyei ne, “Kapalongo, nookoot katai nga be talo pang Yerusalem nga, ngan ole tikaua Tool Moolmool ke Maro a titaru la di tooltool maimai ke paroranga so pang Maro nga, inbe di pannoongoo ke ger ke Maro, ngan baedi. Lo ngan be tiraua betanga be ole tiraumate a imata. Le ole tisuketi la di tooltool yo tipa ye di rara kidi Yuda tiap nga, ngan baedi. ³⁴Ngan la be di tooltool tina ngan tipalele sere ye a tikorokoronaii, inbe tikap koro a tiwalisi tinini ye, inbe tiraumate le imata. Bong ole ye ke tol ki, ngan la be imadit mulu ye ni ke matenge nga.”

Yemis Iye Yowan Titoro Yesu

(*Matiu 20:20-28*)

³⁵Yesu iwetewete ye matenge ki a imot, motong la Sebedi natunu tamoto ru yo Yemis iye Yowan nga, ngan timan pang ye man titoru nen. Tiyei ne, “Pannoongoo, ngan so atu yo amru nga lomam panga mata i, in lomam be amtorong ye, a nen ngan ole kuyei pam.”

³⁶Ngan Yesu iraua betanga kidi yaru nen, “Soo so angru lomim be ayeii pang i?”

³⁷Ngan yaru tiyei ne, “Am nga lomam be ye kene yo be Maro itarong le kuyei kuto mai a matam kala di tooltool ye in nga, ngan ole kumalum pam amru, a nen ngan atu iwur ke baem oonoo, inbe san iwur ke baem ngas.”

³⁸Motong la Yesu iwete pang di yaru nen, “Ang nga, so yo kator ye i, in lomim galanga ye moonoo ki tiap. Angru kakanamai ang ngan belei, o ke be kayin ye ruku ke masngana yo be ayin ye i, too? Inbe o ke be karriu ye rriungu yo be arriu ye i, too?”

³⁹Ngan yaru tiyei ne, “E, amkanamai am ngan o ke be amyei nen.”

Motong la Yesu iwete pang di nen, “Dook mata, angru nga ole kayin ye ruku yo be ayin ye i, inbe karriu ye rriungu yo be arriu ye i. ⁴⁰Bong betanga yo katorau ye be atarang atu le iwur ke baek oonoo, inbe san iwur ke baek ngas i, in urata kiau be ayeii tiap. In urata ke Maro, ya la be ole ikarata ni tina ngan pang di tooltool yo ipootoo di koot nga.”

⁴¹Yesu di galiunu yo sangaul nga, ngan tilongo betanga ke Yemis iye Yowan yo titoru nen nga, le nga katedi malmal pang di yaru. ⁴²Le nga Yesu ikiu di le imot man tigaua, inbe iwete pang di nen, “Ang nga lomim galanga nen, di tooltool kuto maimai ke di tooltool yo tipa ye di rara kidi Yuda tiap nga, ngan tikodo le timede ye gurana kidi, inbe tidada di tooltool kidi poti. Inbe di kuto maimai kidi kapala yo edi ilo ete nga, ngan tiraotoo di tooltool kidi le be tiyepe la gurana kidi parmana, inbe titoo betanga yo kidi nga.

⁴³Bong dada yo nen nga, ngan au i lok be iken yang be. Le kumata ang tina ngan atu lono be iyei kuto mai pang nga, ngan ole ya taunu iraotoo le iyei ben kapraingi kiang. ⁴⁴Inbe kumata le ang atu lono be imuku pang nga, ngan ole iyei ben poranga kiang ang le imot. ⁴⁵Yesoo, Tool Moolmool

ke Maro isi tana be si di tooltool tiyei urata panga be tiloni ye, ngan tiap. Bong isi be si ilon di tooltool inbe iraiia tinini be imata, a be nen ngan Maro iyemenai di tooltool ye noonoo kidi yo tiyei, ngan be.”

Yesu Ikarata Batimias Matana Yo Ikis Nga Le Irere Mulu
(*Matiu 20:29-34; Luka 18:35-43*)

⁴⁶Yesu iye di galiunu tipa le la pombe Yeriko, motong la be timadit ye panga mulu nga, ngan tiye di tooltool alunu la tiyege malala mai tani in, inbe tipa a tila nga. Ngan le la titauaraia tool mata kis atu yo iwurur dada gigini a igaugau pat le so ye di tooltool be tikap panga i. Ngan tool tani in ene la Batimias i, inbe ya in Timias natunu. ⁴⁷Le nga ye kene yo ilongo betanga be Yesu ke Nasaret la ipa a iman in nga, ngan imadit tina le koonoo le mai nen. Iyei ne, “Yesu, ong in Dawiti natunu. Lom pau a kulonau!”

⁴⁸Ngan le di tooltool alunu tipasak panga a tilele be koonoo dookoot. Bong ngan tool tani in koonoo le mai mulu. Iyei ne, “Atoo, Dawiti Natunu, lom pau a kulonau!”

⁴⁹Motong la Yesu ikodo, inbe iyei ne, “Kawete panga a iman.” Le nga koodi pang tool mata kis tani a tiwete panga nen, “Ai, kutattadai be! Kumadit. Ya in koonoo pong be kuman pang ye ngan.”

⁵⁰Motong la tool tani in ikatte sousoungu matolene ki in pang diki sila ikino, inbe imadit purukbe le lo ikodo a ila pang ye.

⁵¹Ila ye, motong la Yesu itoru nen, “Soo so lom be ayeii pong i?”

Ngan tool mata kis tani in iyei ne, “Pannoongoo, au i lok be matak rere a akamata ni.”

⁵²Motong la Yesu iyei ne, “Kula, lo medana kiong yo kutaru i, in la ilonong a ikaratong le matam dook mata i.” Le tina pattu leu be matan rere a ikamata ni, inbe itoo Yesu a iye tipa dada a tila.

Yesu Lo Pombe Yerusalem Ngan Di Tooltool Tiytimaka Ene Ben Ya In
Tool Kuto Mai Atu
(*Matiu 21:1-11; Luka 19:28-40; Yowan 12:12-19*)

11 ¹Yesu iye di galiunu tipa a tilo potai pang Yerusalem, ngan le tilo pombe ye malala Betpage inbe Betani yo iken kawal Olip madini nga. Motong la Yesu iwanga di galiunu tina ngan ru, ²inbe iwete pang di nen, “Angru kamuku a kalo ye malala yo iken pang dama i. Ngan kumata be kapa le lo pombe nga, ngan ole kakamata asara ke solanga di tooltool yo ene donki i, in kase paunu atu yo tiwatu i. Ngan donki tani in tool sa iwur pono a idada ye pitiao. Lo ngan be angru karu ooroo ki, inbe kadede a kasi. ³Le kumata be tool sa ikamatang le itorang nen, ‘Ai, nga yelei a kayei nen nga?’ ngan kawete panga nen, ‘Tool Mai be iyei urata ki ye, lo ngan be ole palbe leu be ipamule a ise.’”

⁴Motong la di galiunu ru tina ngan tipa le lo pombe, ngan tikamata donki kase paunu tani in tiwatu ke diki potai pang ye dada ke rumu atu. Motong la be tiru ooroo ki, ⁵ngan di tooltool pattu yo tikododo ye ni tani in nga, ngan titor di. Tiyei ne, “Ai, angru ngan in soo so kayeii i? Nga yelei a be karu donki in nga?”

⁶Ngan tiraua betanga kidi ye betanga yo Yesu iwete pang di nga. Motong la di tooltool tina ngan timalum pang di be tikaua donki tani in a tidu. ⁷Yaru tikauu a tidu ye Yesu, motong la tidur sousoungu matolene kidi ngan a tiyoo lo donki tani in pono, inbe Yesu lo iwur ye. ⁸Inbe di tooltool malala mai yo tiye di tipa nga, ngan tidur sousoungu matolene kidi a tiyoo du dada katene, inbe di kapala ngan tila karam lono la tisaput kai baene baene man titar du dada katene lapau. ⁹Inbe di tooltool kapala yo tipa le timuku, inbe di kapala yo tikimur nga, ngan koodi le mai. Tiyei ne, “Tayitmaka Maro ene!

Maro ole iyei urata dook mata pang tool yo isi ye Tool Mai ene i.

¹⁰Maro ole iyei urata dook mata pang tool yo isi be si iyei tool kuto mai a matan kalam i, in dawa ben sasa kiidi yo Dawiti i.

Tayitmaka Maro ene le ilo ete!”

¹¹Ngan Yesu lo pombe Yerusalem, motong la ipa so le ilo koongoo lono ke bareme mai ke sungunu lo ikodo inbe matan kapsanin so tina le imot yo iken bareme lono nga. Bong ngan ke idu a be bong, le nga ipas a iye di galiunu yo sangaul be ru nga, ngan tiyege Yerusalem inbe timulu a tidu pang Betani.

Yesu Iwetetoo Kai Yo Ene Pik I, In Le Iwor (*Matiu 21:18-19*)

¹²Tidu tiken a muntu, motong la tiyege Betani a be timulu a tilo pang Yerusalem, ngan Yesu pitola. ¹³Le nga be matan la ngan ikamata kai pik atu in ikodo manga mooloo kasin in raunu iwutu welewele. Motong la ipa le ila potai a nen ngan matan sarai too, kanono sa lapau, too tiap. Bong ngan ikamata touo kanono siap, raunu leu, yesoo in lal yo be kai pik ipu ye, in tiap. ¹⁴Motong la Yesu iwete pang kai pik tani nen, “Nookoot katai nga a ilo, ngan o ke be kupu a nen ngan di tooltool tikan puam mulu, ngan tiap.” Ngan le di galiunu tilongo tina yo iwete nen nga.

¹⁵Yesu iye di galiunu tipa le lo pombe Yerusalem, motong la ipa so le ilo koongoo lono ke bareme mai ke sungunu lo inganga di tooltool yo man tigaua a tiyawar so kidi inbe di diedi tiyimi nga. Inbe ipaturtur kookoowoo ke palokanga so kidi tooltool yo tiraukol pat nga,⁹ inbe kookoowoo ke burungu kidi tooltool yo tiyawar bal utu pang paroranga,

⁹ 11:15 Di tooltool tina tikap pat kidi tooltool a tiraukol ye pat ke bareme mai ke sungunu, a be nen ngan tiyimi so ye.

ngan lapau ¹⁶Inbe igunkala di tooltool tina be kin tikap so yo nen nga mulu inbe tipa a tilo be tisi koongoo lono ke bareme mai ke sungunu be. ¹⁷Motong la ipatomonai di ngan iwete pang di nen, “Betanga yo Maro iwete a tiwodo lo iken ye rau ki ngan nen. ‘Rumu kiau i, ole tiweta ye rumu ke pataraungu kidi tooltool ke tana maimai nga le imot.’” Bong ang nga kayeii le iyei ben ‘ni kidi tooltool ke pinnau be tiko ye.’^s”

¹⁸Di tooltool maimai ke paroranga so pang Maro, tiye di pannoongoo ke ger ke Maro ngan tilongo betanga yo Yesu iwete nga, le nga timadit a tisere dada yo be tiraumate ye i. Yesoo, tikamata di tooltool malala mai tilongo patomonaingi ki, ngan le titakrai ye a titoo nga, ngan nen le titattadaia Yesu. ¹⁹Ye kene tani in Yesu iye di galiunu ngan tiyepe le du rrai, motong la tiyege malala mai tani in a tila.

Kai Pik Yo Iwor I

(Matiu 21:20-22)

²⁰Yesu iye di galiunu tina ngan tiken bong le du muntu, motong la be tipa a tila, ngan tikamata kai pik tani in iwor a ipa so le idu ye ramini.

²¹Motong la Pita lon tut le nga iwete pang Yesu nen, “Pannoongoo, kumata! Kai pik tani yo kuwetetoo i, in iwor oo.”

²²Le nga Yesu iraua betanga ki nen, “Katara lomim medana pang Maro. ²³Awete pang moolmool nen, kumata tool atu be iwete pang kawal i nen, ‘Kugamong taum a katte ong le kudu meneng tiek lono ni,’ ngan kumata tool tani in be lono rru tiap, bong itara lono medana be so tani in ole pombe nga, ngan Maro ole iyeii le pombe moolmool ben tina yo iwete nga. ²⁴Ngan nen le awete pang nen, kumata be kapatarau a katoro Maro ye soo so be ikap pang, inbe katara lomim medana panga be ikap pang moolmool nga, ngan ole ikap pang le imot. ²⁵⁻²⁶Inbe ye kene yo be lo kakodo a kapatarau ye in nga, ngan kumata le be lomim tut dada dook tiap ke noonoo yo tool atu iyei pang nga, ngan kagiri dada dook tiap ki tina ngan. Ngan la be Tamamim Maro yo iyepe ye malala ki ete i, in ole igiri noonoo kiang nga.”^t

Di Kuto Maimai Titoro Yesu Be Sei Ikaua Gurana Panga I

(Matiu 21:23-27; Luka 20:1-8)

²⁷Yesu iye di galiunu tipa le lo pombe mulu Yerusalem, motong la ye kene yo ilo a lo ipa koongoo lono ke bareme mai ke sungunu ye in nga, ngan di tooltool maimai ke paroranga so pang Maro, tiye di pannoongoo

^r 11:17 Esai 56:7 ^s 11:17 Yedimia 7:11 ^t 11:25-26 Di tooltool kapala yo lodi galanga ye Rau ke Maro nga, ngan lodi tar nen, be betanga damono kasin mulu la iken ye arono 26 i. Ngan betanga tani in nen: *Bong kumata le be kagiri noonoo kidi tooltool tiap nga, ngan Tamamim yo iyepe ye malala ki ete ni, in o ke be igiri noonoo kiang tiap lapau.*

ke ger ke Maro, inbe di kuto maimai ke di Yuda nga, ngan timan pang ye.
²⁸Le nga man titoru nen, “Ai, sei itarong a le kuyei urata nen i? Inbe sei ikaua gurana pong be kuyei urata nen ye i?”

²⁹Motong la Yesu iraua betanga kidi nen, “Dook mata, bong nga be atorang ye torungu kiau atu ngan. Kumata be karauu nga, ngan la be awete pang ye sei tool yo ikaua gurana pau a le ayei urata i nga. ³⁰Oo, kawete! Yowan yo irriu di tooltool i, in sei ikaua gurana panga a le iyei urata ki nga? Gurana tani in ipa ye Maro yo iyepe ye malala ki ete ni, too ipa ye di tooltool leu?”

³¹Motong la di tooltool tina ngan sila di tapdi tiwetewete nen, “Ona! Kumata le tawete be Maro yo iyepe ye malala ki ete ni, in la ikaua gurana pang Yowan in nga, ngan ole itoridi nen. Iyei ne, ‘Ngan nga yelei a le katara lomim medana ye betanga ki tiap nga?’ ³²Bong kumata le tawete be di tooltool ke tana i leu la tikaua gurana pang Yowan nga, ngan o dook mata tiap lapau.” Ngan ye yo tiwete nen nga, ngan titattadai, yesoo di tooltool le imot tiwete be Yowan in Maro koonoo atu moolmool. ³³Ngan nen le tiraua betanga ke Yesu nen, “Am nga lomam galanga tiap sa.”

Motong la Yesu iyei ne, “Nen ngan au lapau, o ke be awete pang ye sei tool yo ikaua gurana pau a le ayei urata nen ye i, in tiap.”

Yesu Ikatte Betanga Ye Di Tooltool Dook Tiap Yo Matadi Kala Kumu Ke Ooroo Wain Nga

(Matiu 21:33-46; Luka 20:9-19)

12 ¹Yesu iwetewete pang di tooltool maimai kidi Yuda tina mulu nga, ngan le ikatte betanga pang di nen, “Tool atu in ipe ooroo yo ene wain in kumu atu. Motong la ikaua koongoo ki le iparkat, inbe ikele gomo atu a ikarata le dook mata be tipisi wain surunu ngan idu ye. Inbe ire rumu atu le ilo ete pang di tooltool yo be lo tiyepe ye a matadi kala kumu tani nga. Motong la itara kumu tani in lo di tooltool ke kapkingi pattu baedi a be matadi kala, inbe tiyei urata ye. Inbe ya taunu in ipa a ila pang ye malala san yo iken ni mooloo i. ²Ila iyepe nango, inbe tilo ye lal yo be tigogo ooroo wain puana ye i, motong la tool tani in iwanga kapraingi ki atu a ila pang ye di tooltool tina yo matadi kala kumu ki nga. Ngan iwanga be la ikap wain puana ki yo be tipoto panga nga, ngan a ikap a iman. ³Bong di tooltool ke kapkingi tina ngan tiparama a tirauu, inbe tinganga a ipa baene koonoo a ila. ⁴Motong la kumu taunu tani in iwanga kapraingi ki san mulu a ila pang ye di. Ngan di tooltool tina ngan tiraupala kutono, inbe tiyei dada dook tiap panga a tipammoo. ⁵Motong la kumu taunu tani in iwanga kapraingi ki san mulu a ila. Ngan le di tooltool tina ngan tiraumata le imata. Motong la iwanga di kapraingi ki alunu mulu a tila, ngan le di kapala ngan tiparama di a tirau di, inbe di kapala ngan tiraumata di le timmata.

⁶“Ngan nen le tool ataleu yo iyepe a be iwanga i, in ya taunu natunu yo lono panga mai san i. Le nga lon wete nen, ‘I au natuk moolmool, le kumata be awanga a ila nga, ngan ole tiraua panga.’

7“Bong ngan di tooltool ke kapkingi tina tikamata yo ipa a iman nga, le nga di tapdi tiwetewete nen, ‘Kakamata, kumu taunu tani in natunu la iman i. Kumata le be pang dama ni nga, ngan ole ikolo tamana ye kumu i a iyei kumu taunu. Le kaman a taraumate le imata, a be nen ngan so yo tamana be ikap panga nga, ngan takap le imot paidi.’ 8Le nga tila tikauu a tiraumate le imata, motong la tikaua bobono a tikatte du ke diki ye kumu ke oorroo wain tani nga.”

9Yesu iwete pang di nen a imot, motong la itor di nen, “Ngan nen le kumu taunu tani in ole iyeie soo so pang di tooltool ke kapkingi tina? Ya in ole iman man iraumatamata di tooltool tina le imot, inbe itara kumu tani in lo di tooltool kapala baedi a nen ngan matadi kala. 10Ang nga kakinkat betanga yo iken ye Rau ke Maro nga lapau, too tiap? Betanga tina ngan iwete nen,

‘Pat yo di tooltool ke renge rumu lodi panga tiap a tisukraii i,
in la iyei pat dook mata yo ipamede rumu le imede i.

11 Tool Mai iyeie so nen,

le amkamata ye matamam, ngan dook mata san.”^u

12Ngan di kuto maimai kidi Yuda tina ngan tilongo betanga nen nga, le nga tisere dada yo be tikaua Yesu a tiparama ye i. Yesoo, lodi galanga be betanga yo iwete nga, ngan ikatte ye di. Bong ngan titattadai di tooltool malala mai yo tiyepepe nga, le nga tiyege sila iyepe, inbe tikoo a tila.

Titoro Yesu Be Ole Titar Pat Pang Sisa, Too Tiap
(*Matu 22:15-22; Luka 20:20-26*)

13Di Yuda tina tila tiyepe, motong la tiwanga di Paresi tiye di tooltool pattu yo tikata suanga ye Erot nga, a timulu a tila pang ye Yesu. Ngan tila be la titoua ye betanga sa, a nen ngan be koon kapsap ye nga, ngan tikauu lo tipatokode ye ni ke karatanga betanga. 14Le nga tila ye, motong la tiwete panga nen, “Pannoongoo, am nga lomam galanga be betanga kiong yo kuwete ngan moolmool leu. Inbe ong i ke be kutattadaia kam tool siap. Le kumata be kuwete pang di nga, ngan lom rru ye di be di tooltool belei, ngan tiap, bong ole kuwete betanga gaongo leu pang di, inbe kupatomonai di tooltool ye dada moolmool yo ke Maro ngan le imot. Ngan la be amtorong nga, ong i lom belei? Nga dook mata be idi nga tatar pat pang tool kuto mai kidi Rom yo Sisa i, too tiap?”

15Bong ngan Yesu lon galanga ye dada dook tiap kidi yo iken lodi in oo, le nga iwete pang di nen, “Nga yelei a kakapye be katou au nga? Kakaua pat silba ngan atu iman a man akamata.”

16Le nga tikaua pat tina ngan atu panga, motong la itor di nen, “Sei kanningana inbe ene iken ye pat i nga?”

Ngan tiyei ne, “In Sisa.”

17Motong la iwete pang di nen, “Aoo, ngan dook mata! Be so ke Sisa, ngan kakap pang Sisa. E so ke Maro, ngan kakap pang Maro.”

^u 12:11 Rau ke Woungu 118:22-23

Le nga di tooltool tina ngan titakrai ye betanga ki yo iwete nga.

Di Sedusi Titoro Yesu Ye Dada Yo Be Di Tooltool Timadit Mulu Ye Ni Ke Matenge I

(Matiu 22:23-33; Luka 20:27-40)

¹⁸Motong la di Sedusi pattu timan pang ye Yesu be man titoru. Ngan di Sedusi tina, ngan di Yuda pattu yo tiwete be di tooltool timmata nga, ngan o ke be timadit mulu tiap. Le nga man titoro Yesu nen, ¹⁹“Pannoongoo, muku ngan Mose iwodo betanga atu be tatoo in nen. Kumata le tool atu be ikere le rimana ipasuii kan kase siap, inbe tamoto tani in imata nga, ngan taini ole ikoli a iyooloo tap ke toonoo, a be nen ngan garup tani in ipasui kase sa panga nga, ngan ole iseke rara ke toonoo tani in pang dama a ila. ²⁰Mose iwete paidi nen, bong amtorong, ole kuwete belei? Oo, tool atu in natunu tamoto limi be ru. Ngan tiyepe, le nga toodi yo mumuanga i, in iyooloo garup atu, bong rimana tani in ipasui touo kan kase siao, inbe imata. ²¹Motong la taini yo itoo in ikoli a iyooloo tap ke toonoo tani. Bong ngan rimadi tani in ipasui touo kan kase siao, inbe ya lapau imata. Motong la taidi yo tol kidi i, in itoo dada gaongo leu ben di toonoo a iyooloo tap kidi tani in. ²²Ngan di tamoto tina yo limi be ru nga, ngan di le imot tiyooloo garup tani yo ataleu i. Bong ngan le ipasui touo kadi kase siap, inbe timmata. Motong la garup tani, in imata lapau a itoo di nga. ²³Le lomam be kuwete pam ngan, ye lal yo be di tooltool matedi be timadit mulu ye in nga, ngan garup tani in ole iyei sei rimana? Yesoo, di tamoto tina yo limi be ru nga, ngan di le imot tiyooloo garup tani in oo.”

²⁴Motong la Yesu iraua betanga kidi nen, “Ang nga kawete gogomim, too? E, moolmool, yesoo ang nga lomim galanga ye betanga yo iken ye Rau ke Maro, ngan tiap. Inbe lomim galanga ye gurana ke Maro, ngan tiap lapau. ²⁵Ye lal yo be Maro ipamadit di tooltool yo timmata koot ngan mulu ye in nga, ngan di tooltool o ke be tikere mulu tiap. Di ngan ole tiyepe dawa ben di bangabangana ke Maro yo tiyepe ye malala ki ngo. ²⁶Le nookoot nga be awete pang ye di tooltool yo timadit mulu ye ni ke matenge nga. Ang nga kakinkat betanga ke Mose yo iwodo a igasa kai mai tiap yo ei ikan ye i, in lapau, too tiap? Ye kene tani in Maro kalngana pombe ye ei tani a iwete pang Mose ye di sasa kiidi nen, ‘Au i Maro ke Apram ye Esaka inbe Yakop.’” ²⁷Le i Maro kidi tooltool yo timmata koot nga, ngan tiap, bong i Maro kidi tooltool yo tiyepe mauredi nga. Le ang nga kawete gogomim.”

Ger Ke Maro Yo Imuku I

(Matiu 22:34-40; Luka 10:25-28)

²⁸Pannoongoo ke ger ke Maro ngan atu yo man iyepe lapau i, in ilongo di Sedusi tina yo tiye Yesu tiparsu ye betanga nga. Le nga ikamata Yesu

ngan irau betanga kidi dook mata san. Motong la iman tina le itoru nen, “Ai, soo ger ke Maro imuku le illos di ger yo kapala ngan le imot i?”

²⁹Motong la Yesu iraua betanga ki nen, “Ger yo imuku pang di ger yo kapala nga, in nen: ‘Ang di Isrel katar talngamim a kapalongo. Tool Mai yo Maro kiidi i, in ya taleu la Maro moolmool i. ³⁰Le lomim pang Maro yo Tool Mai kiang i, in mai san, inbe kagaua lomim le tinimim ipa ye gurana le lo galanga kiang le imot panga.’” ³¹E ger san yo itoo i, in nen, ‘Lom pang di diem mai san dawa ben yo ong taum lom pong mai san nga.’” Ngan ger sa mulu yo imuku le illos di ger ru nga, ngan tiap.”

³²Motong la tool tani in iraua betanga ke Yesu nen, “Dook mata, pannoongoo! Betanga kiong yo kuwete be Maro i, in Maro ataleu ngan moolmool. Le ni maro sa mulu siap, bong ya taleu. ³³Ngan nen le am nga be amgaua lomam le ipa ye gurana le lo galanga kiam le imot panga. Inbe lomam pang di diemam mai san dawa ben yo am tapmam lomam pam mai san nga. Ngan dada yo nen in dook mata kaiye le illos so yo tadaun a taye paroranga ye nga, inbe so kapala yo taparoro pang Maro, ngan lapau.”

³⁴Ngan Yesu ikamata tool tani in ben lo galanga ki dook mata le iraua betanga ki dook, motong la iwete panga nen, “Ai, ong i kuyepe potai be lo kugaua ye di tooltool yo Maro be matan kala di nga.” Yesu iwete pang tool tani in nen a imot, motong la ye kene tani in a ilo ngan di tooltool tina titattadai le itoro Yesu mulu tiap.

Kirisi In Illos Tool Kuto Mai Yo Dawiti I

(Matiu 22:41-46; Luka 20:41-44)

³⁵Ye kene yo Yesu lo iyepe koongoo lono ke bareme mai ke sungunu a ipatomonai di tooltool nga, ngan le itor di nen, “Ai, nga yelei a di pannoongoo ke ger ke Maro tiwete be Kirisi in Dawiti natunu nga?

³⁶Kakamata, Maro Amunu Silene la ipamaditi Dawiti lono, le Dawiti ya taunu iwete nen,

‘Maro yo Tool Mai i, in iwete pang Tool Mai kiau nen.

“Kuwur ye baek oonoo a kuyepe nen

le lo atar di koi kiong a tidu ke kem parmana.””

³⁷Le kakamata, Dawiti ya taunu la iweta ye Tool Mai ki i. E nga yelei a di tooltool tiwete be ya in Dawiti natunu nga?”

Ngan di tooltool malala mai yo titar talngadi ye betanga ke Yesu nga, ngan tilongo le lodi ponana kaiye.

³⁸Motong la Yesu ipatomonai di ngan le iwete nen, “Kin kakamatang dook leu ye di pannoongoo ke ger ke Maro nga. Di ngan lodi be tisousou ye sousoungoo mooloo mooloo kidi yo pat ki mai san nga, inbe tipa

^w 12:30 Ger 6:4-5 ^x 12:31 Urata ke Paroranga So 19:18 ^y 12:36 Rau ke Woungu 110:1

mallangana ye ni ke yawaringi so, a be nen ngan di tooltool be tikamata di ngan tiwete lo ponana kidi pang di. ³⁹Inbe di ngan kumata be tilo ye rumu kidi Yuda ke gaongo in lono nga, ngan lodi be lo tiwur ye kookoowoo ke burungu yo iken ke dama nga, inbe kumata be tila ye mailang nga, ngan lodi be lo tiwur ye kookoowoo kidi tooltool yo edi maimai nga. ⁴⁰Inbe di ngan tikaua lungunu ye di garup yo tap nga a tipinoo rumu le so kidi. Inbe kene yo be tipatarau ye in nga, ngan tiyolo pataraungu kidi le mooloo san. Ngan di tooltool tina yo nen nga, ngan ole Maro iyemenai di le dook tiap yege.”

Garup Tap Itar Pat Ki Ilo Ye Depe Ke Bareme Mai Ke Sungunu
(*Luka 21:1-4*)

⁴¹Yesu ila le la iwur potai pang ye ni yo be titar pat ilo ye depe ke bareme mai ke sungunu ye i. Inbe nga matan kenen ye di tooltool malala mai yo timan be man titar pat kidi ilo ye depe ke bareme mai ke sungunu nga. Ngan le di tooltool yo ballingadi nga, ngan alunu la man titar kaiye pat kidi ilo ye depe nga. ⁴²Bong garup tap atu yo ballingana tiap i, in iman le itar pat mitiap kooroonoo ru leu. Ngan pat tina ngan gurana ki mai tiap.

⁴³Motong la Yesu ikiu di galiunu a timan pang ye man iwete pang di nen, “Awete pang moolmool nen, garup tap i ballingana tiap, bong itar pat mai san le illos pat yo di tooltool kapala titar lo ye depe ke tarungu pat nga. ⁴⁴Di ngan tooltool ballingadi le pat kidi alunu san, bong titar mai tiap. Ngan garup i ballingana tiap, bong ya in irai la lono be itar pat ki tina yo be iyimi kaningi panga ye nga, ngan le imot ilo ye depe ke tarungu pat.”

So Yo Be Pombe Pang Dama Ni I
(*Matiu 24:3-14; Luka 21:7-19*)

13 ¹Yesu imadit a iyege bareme mai ke sungunu, inbe ipa a be idu pang diki nga, ngan di galiunu tina ngan atu iwete panga. Iyei ne, “Ona, Pannoongoo! Kumata, bareme ke sungunu i tire ye pat somaimai le dook mata san! Inbe rumu kapala yo tikodo potai ye nga, ngan dook mata san lapau.”

²Motong la Yesu iraua betanga ki nen, “Nga o kumata rumu maimai yo tire nga la kuwete nen nga, too? Awete pong nen, pat ke rumu tina nga, ngan atu sa yo be iken a iloko lo ene pono dawa ben nookoot nga, ngan tiap. Bong ole tiraukedekede di le imot a timol du tana le tiken kidi kidi.”

³Le nga tinaua kawal Olip a tilo le lo iwur, inbe matan la ngan ikamata bareme mai ke sungunu iken ke kapala. Motong la Pita iye Yemis inbe Yowan iye Antares di leu timan pang ye man titoru nen, ⁴“Oo, kuwete pam ngan, ole soo lal be so tina ngan pombe ye i? Inbe soo tarkilanga be

amkamata muku, ngan ole lomam galanga ben so tina ngan kanono be pombe moolmool nga?”

⁵Motong la Yesu iraua betanga kidi nen, “Kin kakamatang dook leu ye di tooltool yo be tillungang nga. ⁶Yesoo, di tooltool alunu ole timan pang yang man tipootoo ek inbe tiyei ne, ‘Au tool tani naii.’ Ngan ole tikap lungunu ye di tooltool alunu le titara lodi medana ye betanga kidi. ⁷Kumata ye kene yo be kalongo bingi ke patokongo mai, inbe talngamim rau be patokongo mai sa ole pombe nga, ngan kin katattadai a lomim gurrungu be. So tina yo nen nga ole pombe moolmool, bong so yo awete pang ye nga, ngan lal ki o pombe tiao. ⁸Ngan di tooltool ke tana mai atu ole timadit a tiye di tooltool ke tana mai san tipatoko. Inbe di tooltool ke tool kuto mai atu ole timadit a tiye di tooltool ke tool kuto mai san tipatoko. Inbe nauningi mai ole itak ye malala yo kapala nga, inbe pitolo mai ole pombe lapau. Ngan moonoo yo nen ngan ole pompombe muku, dawa ben masngana yo pombe pang ye garup muku, lo ngan be ipasui i.

⁹“Ngan nanga, kin ang tapmim kakawai yang dook leu. Yesoo, ole tikau ang kapala lo kakodo dama ke di tooltool kuto maimai kidi Yuda yo matadi kala momo le yepongo kidi nga, inbe tikau ang a kalo rumu kidi Yuda ke gaongo in lono a lo tirau ang ye ooroo medana. Inbe tikamatang ye yo katoo au nga, ngan ole tikau ang lo kakodo dama ke di kuto maimai yo matadi kala di Yuda nga, inbe di kuto maimai yo matadi kala tana maimai nga. Ngan ye kene yo be tiyei koi pang nen ye in nga, ngan ole dada koon panganga pang be kagasa pang di tooltool maimai tina ye so yo kakamata nga. ¹⁰Bong kulkulunu ngan ole kawetewete bingi dook mata kiau i pang di tooltool ke tana maimai nga le imot ngan, lo ngan be so tina yo awete pang ye ngan pombe. ¹¹Le ye kene yo tiparamang inbe tikau ang a be lo kakodo ye ni ke karatanga betanga ye in nga, ngan kin lomim modoko ye betanga yo be kawete, ngan be. Bong ye kene tani in nga, ngan soo betanga lomim kap be kawete nga, ngan kawete leu. Yesoo, betanga tina le imot yo be kawete nga, ngan ang tapmim la be kawete nga tiap, bong Maro Amunu Silene la be iwete betanga tina i.

¹²“Inbe ye kene tani in di rara atu ben toodi le taidi nga, ngan atu ole ikaua san a itaru la di koi ki baedi, a be nen ngan tiraumate le imata. Inbe di tooltool ole tiyei dada gaongo nen leu pang di natudi. Inbe di kakase ole tisak betanga ke di tamadi le tinadi lapau, inbe tiwete pang di tooltool kapala be la tiraumata di a timmata. ¹³Inbe di tooltool le imot ole tiyei koi pang a be tigarungang, yesoo ang ngan katara lomim medana ye betanga kiau a katoo au. Bong di sema tooltool yo tikodo le timede ye lo medana kidi a tikodo nen le lo timmata nga, ngan Maro ole ikap di a ipamulu di ye so dook tiap yo be igarung di i.”

¹⁴Motong la Yesu iwete pang di mulu nen, “Pang dama ni ngan ole kakamata so dook tiap ki taunu in ikodo ye ni mison ke Maro be igarungu.

Le ong sei tooltool be kukinkata betanga tani nga, ngan lom kaua urata ye dook, a nen ngan lom galanga ye. Ngan nanga, le be kakamata so nen nga, ngan ang di tooltool yo kayepe ye tana mai Yudia nga, ngan kakoo tarai a kalo pang kawal. ¹⁵Inbe kumata be tool sa iyepe piti pono ke rumu ki nga, ngan kin idu tana a idewe rumu ki lo ikap so ki sa, ngan be, bong ipas le iyege sila ikino leu. ¹⁶Inbe kumata be tool sa iyepe kumu lono ki nga, ngan kin imulu pang rumu ki du ikaua sousoungu matolene ki be, bong ipas le iyege sila ikino leu. ¹⁷Ngan di garup yo kapodi, inbe di garup yo tiyei borrenge ye di natudi a tipayinin di nga, ngan ye kene tani in nga, ngan barau, ole imoo pang di yo be tikoo nga. ¹⁸Le be nen ngan kapatarau pang Maro nen, kin so tani in pombe ye lal ke mou be. ¹⁹Yesoo, ye lal tani nga, ngan urata moonoo dook tiap yo be pompombe a igarung di tooltool nga, ngan urata moonoo dook tiap ki taunu. Le kulkulunu yege ye kene yo Maro itar lang le tana ye i, le se nookoot nga, ngan urata moonoo dook tiap yo pompombe ngan sa yo be gaongo ye ngan tiap. Inbe pang dama ni nga, ngan ole urata moonoo dook tiap gaongo nen sa yo be pompombe mulu, ngan tiap lapau. ²⁰Kumata yo be Tool Mai ipamodo lal ke moonoo tani in tiap nga, ngan matin nga le di tooltool nga le imot tilledi. Bong ngan lono pang di tooltool ki ya taunu yo ipootoo di panga koot nga, ngan la le ipamodo lal tani in nga.

²¹“Inbe ye kene tani in kumata le tool atu iwete pang nen, ‘Kakamata, Kirisi bi e il’ too, be iyei ne, ‘Kakamata, ya meneng e ni!’ ngan kin katara lomim medana ye betanga ki be. ²²Awete pang nen, yesoo ole di tooltool ke kaplungunu yo tiwete be di nga Kirisi, inbe di tooltool ke kaplungunu kapala yo tiwete be di ngan Maro koonoo nga, ngan ole alunu la be timan pang yang nga. Di ngan ole tiyei gogo mos le urata maimai a iyei ben tarkilanga pang di, a be tikaua lungunu ye di tooltool. Inbe ole tikapye be tikaua lungunu ye di tooltool yo Maro ipootoo di panga nga, a be nen ngan la titoo di lapau. ²³Ngan nen le kin kakawai yang dook leu. Oi, kakamata koot? So tina le imot yo be pombe nga, ngan awete pang ye oo.”

Tool Moolmool Ke Maro Ole Isi
(*Matiu 24:29-31; Luka 21:25-28*)

²⁴Motong la Yesu iwete mulu nen, “Ye lal yo moonoo tina ngan be pombe le imot ye in nga, ngan

‘ke ole matan gumugumu,
inbe taudu ole isini mulu tiap.

²⁵Inbe di kanpitiki ole timakedekede ke lang katene a timol a tisi,
inbe so ke lang katene yo gurana kidi maimai mata nga, ngan ole
titangarur.’^z

^z 13:25 Esai 13:10; 34:4

²⁶“Inbe ye kene tani in nga, ngan di tooltool ke ni mai i le imot ole tikamata Tool Moolmool ke Maro iyepe ye eng tene, inbe ipa ye gurana mai ke Maro inbe ye nunngana a isi pang tana. ²⁷Inbe ole iwanga di bangabangana ki a si tipa ye tana gigini tina yo pai nga, inbe tigaua di tooltool yo Maro ya taunu ipootoo di panga nga, ngan a timan pang ye. Nen le di bangabangana tina ole tipa le la titaua ni yo tana le lang imot ye i, a be tikap di tooltool ke Maro a man iye di tigaua.”

²⁸Motong la Yesu ikatte betanga atu pang di nen, “Nookoot nga lok be ole kakap lo galanga ye kai pik in raunu. Ye kene yo be suddana pombe ye baene a be itar raunu paunu nga, ngan ole lomim galanga nen, rai mai o potai oo. ²⁹Ngan gaongo leu, ye kene yo be kakamata so tina nga be pompombe ye in nga, ngan ole lomim galanga nen, lal ke so tina yo awetewete ye in o iman potai ye dada oo. ³⁰Awete pang moolmool nen, di tooltool yo nookoot tiyepe matadi rerene go nga, ngan ole timmata tiao, inbe so tina le imot yo awete pang ye nga, ngan ole pombe. ³¹Ngan lang le tana nga ole tilledi, bong betanga yo kiau nga, ngan o ke be kasin pa ilene, ngan tiap.”

Tool Sa Lon Galanga Ye Lal Yo Be So Tina Ngan Pompombe Ye I, In Tiap
(*Matiu 24:36-44*)

³²Motong la Yesu iwete pang di mulu nen, “Tool sa yo be lon galanga ye ke, too ye soo ke matana yo be so tina ngan pompombe ye i, in tiap. Inbe di bangabangana ke Maro yo tiyepe ye malala ki nga, ngan lodi galanga ye tiap, inbe Maro Natunu in lon galanga ye tiap lapau, bong Tamana ya taleu in la lon galanga ye i. ³³Ngan nen le kin kakawai yang, inbe kakamatang dook leu. Yesoo, ang ngan lomim galanga ye soo lal yo be so tina ngan pompombe ye i, in tiap. ³⁴Bong lal tani in ole pombe dawa ben tool atu yo ikarata betanga be idu pang ni san i. Le nga be iyege rumu ki nga, ngan ikap urata pang di kapraingi ki ngan atu atu be tiyei. Inbe iwete pang kapraingi ki yo ikodokala dada in nen, ‘Kin kukawai dook leu.’

³⁵“Ngan nanga, kin kakamatang dook leu, yesoo ang ngan lomim galanga dook ye lal yo be rumu taunu tani in imulu a ilong ye i, in tiap. Ole imulu a ilong rrai, too bong kataunu, too pang malama tareke padu tamoto nga, too ole imulu a ilong muntu bongmai koot? ³⁶Kumata le be ipatakraai ang ye panga ki nga, ngan kin kaken mata be, ole nen ngan ipuske ang. ³⁷Ngan betanga yo awete pang nga, ngan awete pang di tooltool le imot lapau. Awete nen, kin kakamatang dook leu!”

Garup Atu Iti Kai Surunu Ke Saliningi Lo Yesu Kutono
(*Matiu 26:1-5; Luka 22:1-2; Yowan 11:45-53*)

14 ¹Ole tiyepe le ke ru mulu iman a ila ngan la be tilo ye lal ke Paskimoolooningi ke Maro,^a inbe ye lal yo di Yuda tigaua a tikana porong yo taukan so be iyeii a isung i,^b in be pombe nga. Inbe ye kene tani, in di tooltool maimai ke paroranga so pang Maro nga, ngan tiye di panooongo ke ger ke Maro ngan tisere dada yo be tikaua Yesu a tiparama sollono, inbe tiraumate ye i. ²Tiyei ne, “O ke be tayeii dada nen panga ye lal maiyoko yo ke sungunu in tiap, ole nen ngan di tooltool be tikamatidi nga, ngan katedi malmal a tipamaditi patokongo.”

³Yesu iyepe la Betani ngo ye rumu ke Simon, tool tani yo muku ngan botoboto medana ikani i. Le nga iwurur ye kookoowoo ke kaningi so a ikanen so, inbe garup atu ipa a ilo. Ngan garup tani in ilo ngan ikaua dap mitiap yo tikarata ye pat sallinene dook mata, inbe tipalingi kai nad surunu yo kini ki dook mata i, in ilo ye i. Motong la igoromkata dap tani in koonoo, inbe iti kai surunu tani yo pat ki mai mata in lo Yesu kutono. ⁴Bong di tooltool pattu yo tiyepe ye kene tani in nga, ngan tikamata le nga katedi malmal a di tapdi tiwetewete a tiyei ne, “Ona tiap, nga yelei a ingele ye so ke saliningi dook mata i a iti sokoraii nen nga?” ⁵Nga yo be tayawari nga, ngan matin nga le takap pat silba^c ben 300, lo ngan be takap pat tina ngan pang di tooltool yo ballingadi tiap nga.” Ngan tiwete nen, inbe tipasak panga a tikanni.

⁶Bong ngan Yesu iwete pang di nen “Ai, kayege sila iyepe! Nga yelei a koomim kauu nga? Dada yo iyeii pau i, in dook mata le dook mata san. ⁷Kapalongo, di tooltool yo ballingadi tiap nga, ngan kanakana ngan ole kaye di kayepe. Nen le ye kene yo lomim be kalon di ye in nga, ngan ole kalon di. Bong au i o ke be ayang tayepe ye ke yo kanakana, ngan tiap. ⁸Le soo so garup i ke be iyeii pau i, in iyeii oo. Ya in iti kai surunu tani in ilo ye tinik nga, ngan dawa ben ikarata bobok ye kene yo be tikelmai au ye i. ⁹Ngan nen le awete pang moolmool nen, pang dama ni ye ni nangai be di tooltool tipa be tiwetewete bingi dook mata ke Maro pang di tooltool ye in nga, ngan ole tiwete urata dook mata yo garup i iyeii pau i, in lapau, a be nen ngan di tooltool lodi tutu ye.”

¹⁰Motong la Yesu di galiunu tina yo sangaul be ru nga, ngan atu kidi yo ene Yuta Iskariot i, in ila la iwete pang di tooltool maimai ke

^a **14:1** Lal ke Paskimoolooningi tani in punu nen, ye kene yo di Yuda tiyepe Isip ye in nga, ngan Maro ipaskimooloon di le tiyepe dook, inbe la iraumata di Isip natudi tamoto yo mumuanga nga. Ngan la le tiwete lal tani in ene ye Paskimoolooningi ke Maro nga.

^b **14:1** Di Yuda tina ngan momo yo titoo in nen, ye rai kanakana nga, ngan ole tigaua a tikana porong yo taukan yis i, inbe lodi tut ye kene yo di murmuridi tikoo ye Isip inbe tipa ye ni sorrakene ngan tikana porong nen ye i. ^c **14:5** Ngan pat silba atu in ben pat ke be tayimi tool atu ye urata kootoonoo ki ye ke atu yo ikau urata ye i.

paroranga so pang Maro ngan ye dada yo be itara Yesu lo baedi ye i.
¹¹Ngan tilongo tina yo iwete nen nga le lodi ponana dook, motong la tipamede betanga panga be ole tikap pat pattu panga. Le nga Yuta tani in ila la inam, inbe lon kaua urata ye lal nangai dook mata ke be itara Yesu la di tooltool maimai tina ngan baedi ye i.

Yesu Iye di Galiunu Tigaua A Tikana Kaningi Ke Paskimoolooningi Ke Maro
(Matiu 26:14-16; Luka 22:3-6)

¹²Tiyepe a tilo ye ke yo imuku pang lal yo di Yuda be tigaua a tikana porong yo taukan so yo be iyeii a isung i, in pombe. Le nga di Yuda titoo dada le momo kidi a be tiraumata asara yo ene sipsip in a tikani, inbe lodi tut ye Paskimoolooningi ke Maro. Motong la Yesu di galiunu tina ngan titoru nen, “Ni nangai lom be la ampare kaningi yo be la kon ye lal ke Paskimoolooningi ke Maro ye i?”

¹³Le nga Yesu iwete pang di galiunu ru yo be iwanga di a tila ngan nen, “Angru kapa le lo pombe malala mai lono nga, ngan ole tool atu yo ikooroo ran bor somai in itauarai ang dada, lo ngan be katoo a kaye kala.
¹⁴Katoo a kala le kakamata be idewe pang ye rumu atu nga, ngan katoo a kalo le lo katoro rumu taunu nen. Kayei ne, ‘Pannoongoo kiam iwete be man amtorong nen: Rumu lono yo kukarata pau be se aye di galiuk amyepe ye inbe amkana kaningi ke Paskimoolooningi ke Maro ye i, in la nangai i?’
¹⁵Ngan ole tool tani in ipatnaia rumu lono somai atu yo iken ke ete, in pang. Ngan rumu lono tani in tikarata kookoowoo ke burungu le ke kaningi so, inbe so yo kapala ngan tipare a iken ye oo. Lo ngan be angru kalo a lo kapare kaningi paidi nango.”

¹⁶Motong la di galiunu ru tina ngan tiyege sila iyepe, inbe tipa le lo pombe ye malala mai tani in. Ngan le tikamata so tina le imot ngan pombe ben tina yo Yesu iwete pang di nga. Motong la yaru tipare kaningi yo be tikan ye lal ke Paskimoolooningi ke Maro nga.

¹⁷Tiyepe le ke idu a rrai, motong la Yesu iye di galiunu tina yo sangaul be ru nga, ngan tipa le lo pombe. ¹⁸Le nga tilo le lo tiwur ye kookoowoo ke kaningi a nga tikan so, motong la Yesu iwete pang di. Iyei ne, “Awete pang moolmool nen, ang tina nga atu yo nookoot ngan amru amwur inbe amkan so i, in ole itarau la di koi kiau baedi.”

¹⁹Ngan di galiunu tilongo tina yo iwete nen nga, le lodi moo mai san. Le nga di atu titoru nen, “Ai, au i la kuwete nen yau i, too tiap?”

²⁰Ngan iyei ne, “Ang tina yo sangaul be ru nga, ngan atu kiang yo amru amtoko porong inbe amsili du omai lono i, in ya la be iyei nen i. ²¹Ngan nen le Tool Moolmool ke Maro ole tiraumate a imata ben tina yo tiwodo betanga ki lo ye Rau ke Maro nga. Bong barau, tool yo be itara Tool Moolmool ke Maro la di koi ki baedi i, in ole isoloo masngana mai le masngana mai ki taunu. Nga yo be tinana ipasuii tiap nga, ngan matin nga le dook mata.”

²²Le nga tikanen so go, inbe Yesu ikaua porong atu a iwete lo ponana ki pang Maro ye, motong itepalapala a ikap pang di galiunu tina, inbe iwete pang di nen. Iyei ne, “Bi, kakap. I au medak.”

²³Motong la ikaua ruku a iwete lo ponana ki pang Maro ye, inbe ikauu pang di galiunu tina ngan di le imot a tiyin ye. ²⁴Inbe iwete pang di nen, “I au rara kiau yo be apamede betanga medana pang ye i. Ngan la le apatioo be nen a Maro ilon di tooltool alunu ye. ²⁵Awete pang moolmool nen, au i o ke be ayin ooroo wain surunu mulu tiap, le ilo ye lal paunu yo Maro be matan kala di tooltool ki ye i, ngan la be ayin mulu nga.”

²⁶Yesu iwete nen a imot, motong la iye di galiunu tiwouo woungu ke sungunu atu, inbe tipas a tidu tana a tilo pang kawal Olip.

Yesu Iwete Be Pita Ole Iwala Murini Panga
(*Matiu 26:31-35; Luka 22:31-34; Yowan 13:36-38*)

²⁷Yesu iye di galiunu tipa a be tilo pang kawal Olip, ngan iwete pang di nen, “Ang nga ole kayege lomim medana yo kataru pau i, inbe ang le imot kakoo yau. Awete pang nen, yesoo betanga yo tiwode lo ye Rau ke Maro in iwete nen,

‘Au i ole araumata tool yo matan kala di sipsip i,
ngan ole di sipsip ki tina timagirigiri a tikoo.’^d

²⁸Bong ole amadit mulu ye ni ke matenge, lo ngan be amuku pang le la anamang la Galili ngo.”

²⁹Motong la Pita iwete pang nen, “Kumata le di galium nga le imot be tiyege lodi medana yo titaru pong i, inbe tikoo yong nga, ngan au i o ke be akoo yong tiap.”

³⁰Motong la Yesu iraua betanga ke Pita nen, “Awete pong moolmool nen, nookoot bong katai nga, ngan ole tareke itang le paru tiao, inbe kupataukala a kuwete le patol be ong i lom galanga yau tiap.”

³¹Bong ngan Pita iwete le koon mede a iyei ne, “O tiap! Kumata le lodi be au i tiraumatau lapau a aru tammata nga, ngan o ke be awete a apataukalong be au i lok galanga yong tiap, ngan tiap.” Ngan le di galiunu tina yo kapala nga, ngan di le imot tiwete betanga gaongo nen lapau.

Yesu Lo Ipatarau Getsemani
(*Matiu 26:36-46; Luka 22:39-46*)

³²Yesu iye di galiunu tipa le lo pombe ye ni atu yo ene Getsemani i. Motong la iwete pang di nen, “Si kawur nanga, inbe au ole ala apatarau pang Maro ngan.” ³³Motong la ikaua Pita iye Yemis inbe Yowan a iye di leu tila. Ngan tila, bong Yesu ikanamaii, ngan lon modoko le lon moo mai

^d 14:27 Sakaria 13:7

san. ³⁴Le nga iwete pang di galiunu tina ngan nen, “Au i lok moo mai san le ayetai ben nga be amata. Le kayepe nanga, inbe matamim rere a kanat.”

³⁵Motong la ipa le ila manga mooloo kasin, inbe iro du igun turunu tana a ipatarau pang Maro be dada sa dook mata iken nga, ngan lono panga a ipalele lal ke masngana yo be pombe pang ye i. ³⁶Le nga ipatarau nen, “Tamak, so tina le imot nga, ngan sa yo be imoo pong, ngan tiap. Le au i lok be kugutaka ruku ke masngana i yau. Bong kin kutoo au lok be, kutoo ong taum lom leu.”

³⁷Yesu ipatarau nen a imot, motong la be imulu a ila, ngan ikamata di galiunu tina yo tol nga, ngan tiken mata oo. Le nga iwete pang Pita nen, “Ona Simon, nga kukenen mata, too? O ke be matam rere a kunat ye manga kasin^e nga tiap, too? ³⁸Ngan nanga, matamim rere a kanat dook inbe kapatarau, a nen ngan touanga sa be pombe pang yang nga, ngan o ke be kamol tiap. Moolmool, lomim ngan be kayei urata yo nen nga, bong tinimim ngan taukan gurana.”

³⁹Yesu iwete pang di nen, motong la iyege di a imulu la ipatarau pattu mulu dawa ben yo iyei muku nga. ⁴⁰Motong la be imulu a iman pang ye di, ngan ikamata di tina yo tikenen mata mulu nga, yesoo matadi gei mai mata. Ngan nen le lodi galanga ye soo betanga yo be tiweta panga, in tiap. ⁴¹Le nga Yesu la ipatarau patol ki a imulu a iman, motong la iwete pang di galiunu tina. Iyei ne, “Ai, nga kamaryoo a kakenen mata go, too? Kaken mata dookoot! Lal tani in pombe oo. Kakamata, nookoot nga tool atu be itara Tool Moolmool ke Maro la di tooltool ke noonoo baedi. ⁴²Le kamadit a tala! Tool tani yo be itarau la di koi kiau baedi i, in ya la iman i.”

Di Tooltool Ke Patokongo Tiparama Yesu
(*Matu 26:47-56; Luka 22:47-53; Yowan 18:3-12*)

⁴³Yesu iwetewete nen go, inbe di galiunu tina yo sangaul be ru nga, ngan atu kidi yo ene Yuta i, in ipa man pombe. Iman ngan iye di tooltool malala mai yo tikap pul le kai ke patokongo ngan la timan nga. Di ngan di tooltool maimai ke paroranga so pang Maro, tiye di pannoongoo ke ger ke Maro, inbe di tooltool maimai kidi Yuda la tiwanga di a timan nga. ⁴⁴Ngan tool tani yo be itara Yesu la di koi ki baedi i, in ikarata betanga pang di tooltool tina ngan muku nen, be ole iyeie so sa pang Yesu a iyei ben tarkilanga pang di. Ngan iwete nen, “Kakamata tool atu be awarra a asomo pangana i, in tool tani nain, a kakauu a kaparama le imede, inbe matamim kala dook a kadede a kala.” ⁴⁵Motong la Yuta tani in palbe leu be ipa gorro Yesu a ila le la iwete panga nen, “Pannoongoo!” Inbe iwarra

^e 14:37 Manga kasin in dawa ben “aua” atu ke ke matana yo be ipa ye i.

a isomo pangana. ⁴⁶Le nga di tooltool yo iye di tila nga, ngan titokolana Yesu a tiparama. ⁴⁷Motong la di tooltool tina yo tikododo potai pang ye nga, ngan atu in iposo pul ki ke patokongo tina le itarakede kapraingi ke tool kuto mai ke paroranga so pang Maro, in talngana, le imakede.

⁴⁸Motong la Yesu iwete pang di tooltool tina yo be man tiparama ngan nen, “Ai, au i tool dook tiap ke patokongo le pinnau la kakap pul le kai ke patokongo a kaman be man kaparamau nga, too? ⁴⁹Ye ke kanakana ngan ayang tayepe koongoo lono ke bareme mai ke sungunu a apatomonai di tooltool, ngan lomim be kakau au a kaparamau ye ni tani in tiap. Bong dookoot be so nen pombe, a be nen ngan iyeie betanga tani yo tiwode lo ye Rau ke Maro in le kanono pombe moolmool.” ⁵⁰Motong la Yesu di galiunu tina yo tiye tila nga, ngan di le imot tiyege sila iyepe, inbe tikoo welewele a tila.

⁵¹Ngan tamoto koskos atu yo itoo Yesu a tila ye ni tani i, in ipariri so siap bong ipitala wam koonoo leu. Le nga be tikauu a tiparama lapau, ⁵²ngan tikapsapi le tikaua wam ki sila ikino, inbe idada tinini koonoo a ila.

Yesu Lo Ikodo Dama Ke Di Tooltool Kuto Maimai Kidi Yuda
(*Matiu 26:57-68; Luka 22:54-55, 63-71; Yowan 18:13-14, 19-24*)

⁵³Di tooltool tina tiparama Yesu, motong tikauu a tilo pang rumu lono ke tool kuto mai ke paroranga so pang Maro nga, ngan le di tooltool maimai ke paroranga so pang Maro, tiye di tooltool maimai kidi Yuda, inbe di pannoongoo ke ger ke Maro, ngan di le imot man tigaua inbe tiyepe a tinam. ⁵⁴Ngan Pita lapau itoo Yesu a ilo, bong le ben ipa manga mooloo kasin ye. Itoo a ipa so le ilo koongoo lono ke rumu ke tool kuto mai ke paroranga so tani, motong la ipa le la iye di bianga yo be matadi kala rumu ngan tiwur, inbe ei loo.

⁵⁵Inbe di tooltool maimai ke paroranga so pang Maro, ngan tiye di tooltool kuto maimai kidi Yuda le imot yo matadi kala momo le yepongo kidi nga, ngan tikapye be tisere di tooltool be man tipaposo Yesu ye urata yo ikapsap ye nga, a be nen ngan tiraumate le imata. Bong ngan mala be tipuske touo siap. ⁵⁶Moolmool, di tooltool alunu la man tisopo koodi panga ye betanga kidi yo ke kaplungunu nga, bong ngan betanga kidi yo tiwete ngan gaongo tiap le taukan kanono.

⁵⁷Motong la di tooltool tina ngan pattu timadit lo tikodo, inbe tisopo koodi panga ye betanga kidi yo ke kaplungunu ngan a tiwete nen, ⁵⁸“Am nga amlongo tool in iwete nen. Iyei ne, ‘Au i ole asua bareme mai ke sungunu yo di tooltool tire i, lo ngan be ole apatakodo san mulu ye ke tol leu. Ngan bareme san tani, in dawa ben yo di tooltool tire ye baedi, in tiap.” ⁵⁹Tiwete nen, bong ngan betanga kidi gaongo tiap, le taukan kanono lapau.

⁶⁰Motong la tool kuto mai ke paroranga so pang Maro in imadit lo ikodo dama kidi, inbe itoro Yesu. Iyei ne, “Ai, nga yelei a lom be kurau betanga kidi tiap nga? Nga ole kuwete belei ye betanga yo di tooltool tina nga tiweta yong i?” ⁶¹Bong ngan Yesu iraua betanga ki tiap, ipas le ipalongo leu.

Motong la tool kuto mai ke paroranga so pang Maro tani in itoru mulu nen, “Oo kuwete, ong i Kirisi, tool tani yo Maro ipootoo be si ikap di tooltool ki a ipamulu di ye so dook tiap yo be igarung di i, too? Inbe ong i Maro tani yo be iyei urata dook mata pang di tooltool i, in Natunu, too tiap?” ⁶²Ngan Yesu iyei ne, “E, au tani naii. Ngan pang dama ni nga, ngan ang nga ole kakamata Tool Moolmool ke Maro iwur ye Maro yo gurana ki mai mata in baene oonoo, inbe ipa ye eng tene a isi pang tana.”

⁶³Tina Yesu iwete nen nga, le nga tool kuto mai ke paroranga so pang Maro in katen malmal a isarraka sousoungu mooloo ki, inbe iyei ne, “Imot oo! Nga be tasere di tooltool sa mulu be man tipaposi paidi pang soo?” ⁶⁴Ang nga o kalongo yo iwete be ya in ole ikaua malala ke Maro, ngan oo. Le nga lomim be ole tayeie soo so pang tool i?”

Ngan di tooltool tina ngan di le imot tigaua koodi, inbe tiyei ne, “Ya in iyei dada dook tiap a taraumate le imata.”

⁶⁵Motong la di tooltool tina ngan kapala timadit a tikorokoronaii, inbe tipaukala matana ye wam, motong la tilok baedi a tirauu, inbe titoru nen. Tiyei ne, “Oo, be ong i Maro koonoo moolmool nga, ngan kuwete too.” Inbe di bianga tikauu a tila a la tirauu.

Pita Ipataukala A Iwete Be Ya In Lon Galanga Ye Yesu Tiap
(*Matiu 26:69-75; Luka 22:56-62; Yowan 18:15-18, 25-27*)

⁶⁶Pita tani in iyepe la koongoo lono go, inbe garup nene atu yo iyei kapraingi pang tool kuto mai ke paroranga so pang Maro, in ipa a iman. ⁶⁷Iman ngan ikamata Pita yo ei loo nga, le nga matan kenen ye, inbe iyei ne, “Ai, ong i kuye Yesu yo ke Nasaret i, in kayepe lapau.”

⁶⁸Bong ngan Pita ipataukala le nga iyei ne, “Atoo, au i nga lok sarere le lok galanga ye soo so yo kuwetewete ye, in tiap.” Motong la ipas a ipa a idu potai pang ye dada koonoo nga, ngan tareke atu itang.

⁶⁹Ye kene yo garup kapraingi tani in ikamata mulu nga, ngan ila le la iwete pang di tooltool yo tikododo potai ye ni tani nga, ngan nen, “Ai, tool in di tooltool tina ngan atu kidi.”

⁷⁰Bong ngan Pita ipataukala mulu. Le nga tiyepe le mooloo tiap, inbe di tooltool yo tikododo potai ye nga, ngan tiwete panga nen, “Moolmool sa, ong i di tooltool tina ngan atu kidi, yesoo ong i tool ke Galili lapau.”

⁷¹Bong ngan Pita koonoo mede ye betanga a ipamede betanga ki, inbe iyei ne, “Kumata le be allung nga, ngan dook mata nen be Maro igarungau. Le awete pang moolmool le ete nen, au i lok galanga ye tool yo kawetewete ye, in tiap.”

⁷²Ngan iwete nen, le tina pattu leu inbe tareke itang mulu le paru ki. Motong la se Pita lon tutu betanga yo Yesu iweta i. Ngan muku ngan Yesu iwete pang Pita nen, “Nookoot bong katai nga, ngan ole tareke itang le paru tiao, inbe kupataukala a kuwete le patol be ong i lom galanga yau tiap.” Ngan nen le Pita lono dook tiap le iman tina le itang welewele.

Tikaua Yesu Lo Ikodo Dama Ke Pailot, Tool Kuto Mai Yo Matan Kala Tana Mai Yudia I

(Matiu 27:1-2, 11-14; Luka 23:1-5; Yowan 18:28-38)

15 ¹Tiyepe le nga muntu bongmai koot, motong la di tooltool maimai ke paroranga so pang Maro, tiye di tooltool maimai kidi Yuda, inbe di pannoongoo ke ger ke Maro, inbe di tooltool kuto maimai kidi Yuda le imot yo matadi kala momo le yepongo kidi nga, ngan la tigaua inbe tiwetewete a tiraua betanga ye soo so yo be tiyeii pang Yesu i. Motong la tipauu ye ooroo medana, inbe tikauu a tila la titaru la Pailot baene nga. ²Tila pombe, motong la Pailot itoru nen, “Oo kuwete, ong i la tool kuto mai yo matam kala di Yuda le imot i, too?”

Ngan Yesu iraua betanga ki nen, “E, dawa ben tina la kuwete koot nga.”

³Ngan di tooltool maimai ke paroranga so pang Maro tisopo koodi ye betanga alunu kaiye panga. ⁴Le nga Pailot itoru mulu nen, “Nga yelei ole kurau betanga kidi nga tiap, too? Kumata, so alunu kaiye la tiwetewete yong nga.”

⁵Bong Yesu mala be iwete touo betanga sa a be iraua betanga ki ye, ngan tiap. Ngan nen le Pailot itakrai welewele ye yo ya taunu ikata suanga ye tiap nga.

Pailot Iwete Be Tipatoto Yesu Lo Kai Palasingi Kaini

(Matiu 27:15-26; Luka 23:13-25; Yowan 18:39–19:16)

⁶Ye rai kanakana nga, ngan kumata be lo tigoro lal kidi Yuda ke be tikanen inbe lodi tut ye Paskimoolooningi ke Maro nga, ngan di tooltool yo tiyepe rumu dook tiap kidi talnga dikidiki lono nga, ngan ole Pailot ipadu atu a idu tana. Bong ole di tooltool le imot tipootoo tool yo lodi be ipadua a isi diki in ene. ⁷Ye kene tani in tool atu, yo ene Barabas i, in iye di diene tiyepe rumu dook tiap kidi talnga dikidiki lono. Di ngan ye kene yo tipamaditi patokongo a be tinganga di Rom nga, ngan le tiraumatamata di tooltool kapala ke Rom. ⁸Ngan nen le di tooltool malala mai tina yo tigaua nga, ngan tila pang ye Pailot la titoru be iyei dawa ben yo rai kanakana ngan iyei nga.

⁹Motong la Pailot tani in itor di nen, “Ai, lomim be apadu tool kuto mai yo matan kala di Yuda le imot in a isi pang yang, too?” ¹⁰Ngan Pailot iwete nen nga, yesoo ya in lon galanga be di tooltool maimai ke paroranga so pang Maro nga, ngan lodi dook tiap pang Yesu, yesoo

tikamata ben di tooltool tiyitmaka ene, ngan la le tikauu a la titaru lo baene nga. ¹¹Bong ngan di tooltool maimai ke paroranga so pang Maro ngan tiso di tooltool malala mai tina ngan lodi be koodi pang Pailot a be ipadu Yesu be, bong be nen ngan ipadu Barabas a isi pang ye di.

¹²Motong la Pailot itor di mulu nen, “Lomim belei ye tool yo kawete be ya in tool kuto mai yo matan kala di Yuda le imot i? Ole ayeie soo so panga?”

¹³Ngan koodi la mai nen, “Kupatota lo kai palasingi kaini a imata!”

¹⁴Motong la Pailot itor di mulu nen, “Nga yelei? Soo dada dook tiap ikapsap ye i?”

Bong di tooltool tina ngan oorootang a koodi le mai mulu nen, “Kupatota lo kai palasingi kaini a imata!”

¹⁵Ngan Pailot tani in lono be iyei di tooltool malala mai tina a lodi ponana, le nga ipadu Barabas si tana a idu pang ye di. Inbe iwete a di tooltool ke patokongo tisaliti Yesu ye ooroo medana, motong la ikauu a itaru la baedi a tikauu be du tipatota lo kai palasingi kaini nga.

Di Tooltool Ke Patokongo Tiyei Sere Ye Yesu

(Matiu 27:27-31; Yowan 19:2-3)

¹⁶Di tooltool ke patokongo tikaua Yesu a tilo koongoo lono ke rumu ke Pailot. Motong la tikiu di diedi tooltool ke patokongo ngan a di le imot timan. ¹⁷Motong la tisousouu ye sousoungu yo kooroonoo dook mata i,^f inbe tikaua ooroo yo dongana iso in a titali, motong la titaru lo Yesu kutono. ¹⁸Inbe tiwete panga nen, “Aa, tool kuto mai yo matam kala di Yuda le imot i, kemai dook!” ¹⁹Motong la tikaua toto atu a tiraaurau kutono ye, inbe tikorokoronaii. Motong la tigung turudi a tiyei tomonai dawa ben be tiyitmak ene nga. ²⁰Ngan tipalele sere ye a imot, motong la tidudu sousoungu tani yo kooroonoo dook mata i, inbe tisousouu ye sousoungu ki ya taunu mulu. Motong la tikauu a tila be la tipatota lo kai palasingi kaini.

Tipatoto Yesu Lo Kai Palasingi Kaini

(Matiu 27:32-44; Luka 23:26-43; Yowan 19:17-27)

²¹Tikaua Yesu a tila le la titauaraia Simon ke malala mai Sairini yo Aleksanda ye Rupus tamadi i. Ya in ipa ke ni san a iman a be ilo pang koongoo lono ke malala mai tani in. Motong la di tooltool ke patokongo tina ngan tiparama a tiwete le koodi mede ye betanga panga be ilono Yesu a ikooroo kai palasingi ki pa. ²²Inbe di tooltool ke patokongo tina, ngan tipagege Yesu a tilo pang ye ni yo tiwete ene ye Golgata i. (Ngan betanga yo Golgata in punu ben, Tool Kutono Ruruana). ²³Tilo, motong

^f 15:17 Ngan wam yo kooroonoo dook mata i, in dawa ben purupuru bolana.

la tipargarungrai ooroo wain surunu in ilo ye bar, inbe tikauu pang Yesu a be iyin. Bong lono panga tiap le isukrai. ²⁴Motong la di tooltool ke patokongo tina ngan tipatoto Yesu lo kai palasingi kaini, inbe tikap sousoungu le so ki a be timalimi di tapdi ye. Le nga tikatte madamada be ole tipuske sema tooltool yo be tikap so tina ngan atu atu pang di nga.

²⁵Le ye ke matana limi be pai la tipatoto Yesu lo kai palasingi kaini ye i. ²⁶Motong la tiwodo betanga tina yo tikadoni ye a le tirauu, ngan nen: TOOL KUTO MAI YO MATAN KALA DI YUDA LE IMOT I. ²⁷⁻²⁸Inbe ye kene tani yo tipatoto Yesu lo kai palasingi kaini ye in nga, ngan le tipatoto di tooltool ru ke pinnau lapau. Le atu iyepe ke Yesu baene oonoo, inbe san ke baene ngas.⁸ ²⁹Ngan di tooltool tina yo tipa a tila be timan nga, ngan matadi gaga pang ye a tikilkiloi. Inbe tikan paseme, a tiyei ne, “Ai! In ong tool tani yo kuwete be ole kusaua bareme mai ke sungunu, lo ngan be kupatokode mulu ye ke tol leu i, too? ³⁰Be nen ngan ong taum kulonong a kuyege kai palasingi in a kusi tana, e too.”

³¹Inbe gaongo leu ye di tooltool maimai ke paroranga so pang Maro, inbe di pannoongoo ke ger ke Maro, ngan di lapau di tapdi tiwetewete a tiyei sere ye Yesu. Inbe tiyei ne, “Kakamata, kanakana ngan ilon di tooltool kapala, bong nga yelei a le ya taunu iloni tiap nga? ³²Iwete be ya in Kiri, tool yo Maro ipootoo be si ipamulu di tooltool ki i, inbe tool kuto mai yo matan kala di Isrel le imot i, too? Kumata be iyege kai palasingi ni a isi tana nookoot nga, ngan la be takamata, ngan tatara lodo medana ye nga.” Inbe di tooltool ru tina yo tipatoto di lo kai palasingi kaini potai pang ye Yesu nga, ngan di lapau tikan paseme Yesu.

Yesu Imata

(Matiu 27:45-56; Luka 23:44-49; Yowan 19:28-30)

³³Kemai ye ke matana sangaul be ru, ngan todo iduku tana mai i le imot, a iken nen le du rrai ye so ben ke matana tol. ³⁴Motong la ye ke matana tol nga, ngan Yesu koonoo le mai nen, “Eloi, Eloi, lema sabaktani?” Ngan betanga tina ngan lono ki nen, “Maro kiau, Maro kiau, nga yelei a le kuyegau nga?”

³⁵Ye kene tani in di tooltool pattu yo tikododo potai ye nga, ngan tilongo tina yo iwete nen nga, le nga tiyei ne, “Ai, kalonga lapau, ngo koonoo pang Ilia.”

³⁶Motong la tool atu idada la ikaua so ben punpun a isilia du ye ooroo wain surunu yo malingene in lono, inbe isuii ye pi kaini a isulmai lo pang

⁸ 15:27-28 Di tooltool kapala yo lodi galanga ye Rau ke Maro nga, ngan lodi tar nen, be betanga damono kasin mulu la iken ye arono 27 le 28 nga. Ngan betanga tani in nen: *Ngan nen le betanga yo tiwodo ilo ye Rau ke Maro nga, ngan kanono pombe moolmool. Ngan betanga tani in nen, “Di tooltool ole tikamata dawa ben ya in tool dook tiap atu.”* Esai (Aisaia) 53:12.

Yesu koonoo a be iyinu. Inbe iwete nen, “Oi, tayege si iyepe a takamata toua. Ole Ilia si iloni a iyunu ye kai palasingi ni a isi tana, too tiap?”

³⁷Motong la Yesu koonoo le somai, inbe imooroon pattu leu le tina imata yege.

³⁸Ngan nen le wam matolene yo tituka bareme mai ke sungunu lono i, in imassarak ke ete a ipa so le idu lopo le iyei paru. ³⁹Inbe ye kene tani in tool kuto mai yo matan kala di tooltool ke patokongo i, in ikododo dama ke Yesu. Nen le ilongo tina yo Yesu koonoo le mai nga, inbe ikamata so tina yo Yesu iyei motong imata nga, le nga iyei ne, “Ona, moolmool sa, tool i Maro Natunu!”

⁴⁰Ngan di garup pattu ngan tikodo ben manga mooloo kasin, inbe tikamata so yo pombe pang ye Yesu nga. Ngan le di garup tina, ngan atu in ene Madia ke malala Makdala, inbe san in Madia yo Yemis kase in iye Yoses tinadi i, inbe garup san in Salume. ⁴¹Di ngan, ye kene yo Yesu iyepe Galili ye in nga, ngan titoo a tiloni. Inbe di garup yo titoo a tiye tilo pang Yerusalem nga, ngan alunu kaiye la tiyepe lapau nga.

Titara Yesu Bobono Lo Agoro Yo Ke Tarungu Di Matenge I, In Lono
(*Matiu 27:57-61; Luka 23:50-56; Yowan 19:38-42*)

⁴²Ye kene tani in lal ke parenge, yesoo bongbongini ki ngan ole tilo ye lal kidi Yuda ke sungunu. Le nga tiyepe a du rrai, ⁴³motong la Yosep ke malala mai Arimatia i, in lono atu be ikaua Yesu bobono. Ngan Yosep tani in di tooltool alunu tiyitmaka ene, inbe ya in iyepe ye budanga ke di tooltool kuto maimai ke karatanga betanga kidi Yuda. Inbe ya taunu in inam be ikamata dada yo Maro be matan kala di tooltool ki ye i, in pombe mallangana. Le nga itattadai tiap, bong ipa so le lo ikodo dama ke Pailot, a itoru be ikaua Yesu bobono. ⁴⁴Ngan ye kene yo Pailot ilongo betanga ben Yesu imata koot nga, ngan le itakrai. Motong la ikiui tool kuto mai yo matan kala di tooltool ke patokongo in man itoru nen, “Ai, kuwete, Yesu tani in imata koot, too tiap?”

⁴⁵Ngan tool kuto mai tani in iyei ne, “Imata oo.” Motong la Pailot imalum pang Yosep be la ikaua Yesu bobono nga. ⁴⁶Le nga Yosep la iyimi wam kookoonoo a ikap a ila, motong la iyunu Yesu bobono a iyiti du tana. Inbe ipiuu ye wam tani le dook mata, motong la ikauu la itaru ye agoro ke tarungu di matenge yo tikeli sakar madini i, in lono. Inbe itapulu pat somai atu la ikatkala agoro tani in koonoo ye. ⁴⁷Ngan Madia tani ke malala Makdala i, in iye Madia san yo Yoses tinana, ngan tiye di tiyepe lapau le tikamata ni tani yo titara Yesu bobono ye i.

Yesu Imadit Mulu Ye Ni Ke Matenge
(*Matiu 28:1-8; Luka 24:1-12; Yowan 20:1-10*)

16 ¹Tiyepe ye lal kidi Yuda ke sungunu tani in a imot, motong la Madia ke malala Makdala in iye Madia san yo Yemis tinana

i, inbe Salume, ngan tiyimi kai surunu yo kini ki dook mata nga be la tisalini Yesu bobono ye. ²Motong la muntu bongmai koot ye ke yo Sande in nga, ngan ke ipiti matana tiao, inbe di tol timadit a be tila pang ye agoro tani yo titara Yesu bobono ye i. ³Tipa a tila ngan di tapdi tiwetewete nen, “Ai, ole sei tool be ipulu pat a ikoo ye agoro koonoo paidi i?”

⁴Bong ngan ye kene yo be matadi gaga ye in nga, ngan tikamata pat somai tani in tipulu a ikoo ye agoro koonoo oo. ⁵Le nga tidewe a be tilo pang agoro tani in lono, ngan tikamata tamoto koskos atu in iwur ke baedi oonoo. Inbe isousou ye sousoung kookoonoo mooloonoo. Ngan tikamata le nga titattadai.

⁶Motong la tool tani in iwete pang di nen, “Kin katattadai be! Au i lok galanga be ang ngan kaman be man kasere Yesu ke Nasaret yo tipatota lo kai palasingi kaini a imata i. Bong ya in iyepe ni tiap. Ya in imadit mulu ye ni ke matenge oo. Le kaman man kakamata ni yo titara bobono ye i. ⁷Bong kakamata nene, lo ngan be kamulu a kala la kakaua bingi pang di galiunu, inbe Pita lapau. Ngan kawete pang di nen, ‘Yesu imuku a ila pang Galili oo. Le katoo a kala ngan la be la kakamata nango, ben tina yo muku ngan iwete pang nga.’”

⁸Tina yo ngan le di garup tina ngan titattadai a titangarur le dook tiap yege, inbe tipas a tidu tana le tina tidada a tiyege agoro tani in a tila. Ngan le tiwete touo pang tool siap, bong tipa so a tila, yesoo titattadai.^h

Yesu Pombe Pang Ye Madia Yo Ke Makdala I
(*Matiu 28:9-10; Yowan 20:11-18*)

⁹Ye Sande muntu yege ngan Yesu imadit mulu ye ni ke matenge, inbe la pombe pang ye Madia ke Makdala in muku. Ngan ya in muku ngan Yesu inganga di so sadi limi be ru ye. ¹⁰Motong la Madia tani in ila be la iwete pang di tooltool tina yo tiye Yesu tipa nga. Ngan di ngan lodi modoko a nga titangtang ye. ¹¹Ila le la iwete pang di be Yesu imaur mulu le ikamata ye matana, bong ngan titara lodi medana ye betanga ki tiap.

Yesu Pombe Pang Ye Di Galiunu Ru
(*Luka 24:13-35*)

¹²Madia iwete pang di nen a imot, motong la Yesu di galiunu ru tiyege malala mai inbe tipa a tila, motong la Yesu pombe pang ye di. Bong ngan tikilala tarai tiap, yesoo matan palele mulu le dawa ben muku nga tiap.

^h **16:8** Di tooltool alunu yo lodi galanga ye Rau ke Maro nga, ngan lodi tar be betanga yo Yowan iwodo ngan imot ye arono limi be tol. Bong ngan di tooltool kapala tiseke betanga yo ke bingi dook mata ke Maka i. Ngan betanga tina ngan la nookoot ngan iken ye arono limi be pai le ilo ye arono sangaul ru nga.

¹³Motong la yaru timulu la tiwete pang di diedi kapala, bong ngan di diedi tina ngan titara lodi medana ye betanga kidi yaru tiap lapau.

¹⁴Le ye kene san, ngan di galiunu tina yo sangaul be atu nga, ngan tigaua a tikanen so, inbe Yesu ipa le lo pombe pang ye di. Ngan le ipasak pang di, yesoo di tooltool tikamata yo imadit mulu nga le la tiwete pang di, bong ngan kutodi imede mata le lodi be titara lodi medana ye betanga kidi tiap.

¹⁵Motong la iwete pang di nen, “Nga ole kala kapa ye ni mai i le imot, inbe kawetewete bingi dook mata kiau pang di tooltool nga le imot.

¹⁶Ngan nen le kumata sei tool be itara lono medana ye a karriuu nga, ngan Maro ole ikauu a ipamule ye so dook tiap yo be igarungu i. Bong kumata sei tool be itara lono medana ye tiap nga, ngan Maro ole ipaposi ye dada dook tiap ki yo iyeii i, a be nen ngan iyemenaii ye. ¹⁷E di tooltool yo titara lodi medana ye bingi dook mata kiau nga, ngan ole akap gurana pang di be tiyei mos ye. Le ye gurana ke au ek, ngan ole tinganga di so sadi ye di tooltool, inbe ole tiwetewete ye di malala malala koodi. ¹⁸Inbe kumata le be tikaua moto dook tiap ye baedi, too tiyin ran yo tigarung ye bar dook tiap nga, ngan o ke be igarung di tiap yege. Inbe kumata le be tipaloko baedi lo di tooltool yo matamatenge ikap di ngan podi, inbe tipatarau pang Maro be ilon di nga, ngan ole tinidi dook mata mulu.”

Yesu Ilo Pang Malala Ke Maro
(Luka 24:50-53; Aposol 1:9-11)

¹⁹Tool Mai Yesu iwete pang di nen a imot, motong la Maro ikauu a ipamule a ilo pang ye malala ki nga, ngan le lo iwur ye baene oonoo.

²⁰Motong la di galiunu tina ngan tila la tiwetewete bingi dook mata ki ye ni mai i le imot nga. Ngan le Tool Mai Yesu iyepe ye di a ilon di ye urata kidi, inbe ipamede di le tiyei mos matana matana a be nen ngan di tooltool tikamata ngan lodi galanga ben betanga kidi tina ngan moolmool.